

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ Γ'. = ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 12 = = ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΩΝ ΑΡΙΘ. 9

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 1927

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ Θ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Έτησία	Δραχμαί 100	Τιμή εκάστου φύλλου διά τας 'Αθή-	
	Έξαμηνος	50	νας και Ηπειρούς	Δραχμαί 3
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	Έτησία	Φρ. χρ. 60	Διά τας έπισηχίας	4
	Έξαμηνος	25	Διά τὸ έξωτερικόν	Φρ. χρ. 1

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΑ "Η ΜΗ ΔΕΝ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΙ

ΟΙ ΟΛΕΘΡΟΙ ΤΟΥ Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗ

Ο ποιητής κ. Ι. Οικονομίδης, άπεφάσισε τέλος πάντων νά φέρη στό φῶς τής δημοσιότητας μιάν άπό τίς τόσες και τόσες άνέκδοτες συλλογές του, τούς πολεμικούς «Ολέθρους», πού ὁμως διακτέονται άπό ένα αίσθημα συγχρονισμένο, ανθρωπιστικό. Είναι μιά σειρά άπό τριανταεπτά ποιήματα, έμπνευσμένα άπό τόν τελευταίο βάρβαρο και κατακτητικό Εθρωπαϊκό πόλεμο, γραμμένα δε ώς επί το πλείστον σέ δεκαπεντασύλλαβο και ένδεκασύλλαβο στίχο, με μικρές παραχωρήσεις στή ελεύθερο μέτρο.

Η έμπνευσις τού κ. Οικονομίδη έρχεται κατ' εὐθείαν άπό γνήσια ποιητική πηγή και τά τραγούδια του, μολοντί άγγίζουσι κάποτε θέματα τής κοινής πεζολογίας, δέν παύουσι νά ναι ποιήματα, με τήν άπόλυτη σημασία τής λέξεως, γεμάτα συγκίνηση, αίσθημα, λυγισμό.

Με τήν άδεια τού ποιητοῦ δημοσιεύομε τήσασρα άπό τά καλύτερα ποιήματα τῶν «Ολέθρων».

ΣΤΟΝ ΚΑΜΠΟ ΤΟ ΜΥΡΙΟΝΕΚΡΟ

Στόν κάμπο τὸ μυριόνεκρο μήτ' ένα κυπαρίσσι
δὲ στέκει τόσον πόνος νά θρηνηση!

Τί τάχα αν τούς έμέτρησαν, τούς έφαγε τὸ δόλι;
άκλαφτοι έπήγαν ἔλοι...!

Κι είν' άταφοι και σήπονται κι άσκέπαστοι
[είν' οί λάκκοι
και χαιρουνται οί κορβάκοι.

Κάπου ένα χέρι ύψώνεται και τή γραδιά του
[δείχνει
στερνή κατάρα και άπειλή,

και δίπλα του μαραινουνται τάγρια βοτάνια,
[οί στρύχνει,
στοῦ πεθαμένου τὸ φιλί.

Σάν εῦρμα στάχια έθέρισε τὸ άχόρταγο δρεπάνι
τά νιάτα και τήν άμορφιά...

Μαῦρος ζωγράφος έκατσε και φριάνει
τήν πιδ θλιμμένη ζωγραφιά!

Τί τάχα αν τούς έμέτρησαν, τούς έφαγε τὸ δόλι;
άκλαφτοι έπήγαν ἔλοι!

Στόν κάμπο τὸ μυριόνεκρο μήτ' ένα κυπαρίσσι
δὲ στέκει τόσον πόνος νά θρηνηση...

ΧΡΥΣΑ ΤΑ ΣΤΑΧΥΑ

Χρυσά τά σταχια άνάδευε τὸ άγέρι
στόν κάμπο τόν πλατύ και φωτερό,
λές, αῦλο κι άπαλό χαι' δεύει χέρι
τόν τίμιο τῶν ανθρωπῶν θησαυρό.

Δὲ σκύβουν ιδρωμένοι θεριστάδες,
μήτε δρεπάνια άστράφτουσι λυγιστά
μες στοῦ ήλιου τίς ελόθερμες λαμπράδες,
πού φέγγουν και στή μάτια τά κλειστά.

Δευκό δὲν ανεμίζεται μαντήλι
σταχολογήτρας μες στις έρημιές
και μήτε μες στέλόδροσο τὸ δειλί
φεγγίζουσι οί στημένες θημωνιές.

Δὲ θέρισαν εκείνοι, πού τά απείραν,
με τή γλυκειάν ελπίδα τή βαθείά!

Τὰ παλληκάρια τὰ ντουφέκια πήραν
καὶ τὰ βαριά κι' ἀλύγιστα σπαθιά...

Καὶ νά! ἀπὸ κείθε πέρα ξεκινούνε
κι ἐρχόνται σιδερόφρακτοι στρατοί·
βάρβαρα πόδια τὸν καρπὸ πατοῦνε,
ποῦ γέρνει κι ὄλο στρώνεται στὴ γῆ

Ἐπίσω τους ἐμείναν τὰ χωράφια
σκαμὲν ἀπ' τῶν ἀλόγων τὴν ὀρμή.
Νεκρὰ τοῦ θησαυροῦ τῶν τὰ χρυσάφια
τὸ ἀγέρι τὸ ἀπονύχτερο θρηγεῖ.

ΗΤΑΝ ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ...

* Ἦταν μιὰ κοπέλλα μιὰ φορὰ,
κι ἦταν ὄρφανούλα ἀπὸ μητέρα,
μὰ γιὰ τ' ἄγρια νιάτα ἢ συμφορὰ
δὲ βαστάει περισσότερο ἀπὸ μέρα!

Φτώχεια!.. Μὰ ὁ πατέρας ὁ καλὸς
φορτωμένος ἐρχονταν τὸ βράδυ
κι ἀνάβεν ὁ λύχνος ὁ ἀπαλὸς
μὲ τῆς ἐργασίας τὸ τίμιο λάδι.

* Ἐμείνε μιὰ μέρα μοναχῆ,
ὄμορφη, γλυκειά, καστανομάτα,
μὲ μιὰ ἀθώα κι ἀμάθητη ψυχὴ
στῆς ζωῆς τὴν τραχιὰ μαύρη στράτα.

Κι ἐκλαψε γιὰ δευτέρη φορὰ,
σὰ νεκρὸ ἀπ' τὸ θόλι τὸν πατέρα·
μὰ γιὰ τ' ἄγρια νιάτα ἢ συμφορὰ
δὲ βαστάει περισσότερο ἀπὸ μέρα.

Κι ἦρθανε μιὰ μέρα οἱ νικητὲς—
ἢ σημαία μπροστά, γυμνὲς εἰ λόγχες!
κι ἔλαμπαν τὰ μάτια ὅσο ποτὲς
οἱς θαυλωτὲς τῶν μέσα κόγχες.

* Ἦρθε κι ὁ πατέρας νὰν τὴ βρῆ·
Μὰ ἡ ζωὴ μακριὰ τὴν ἐκυλοῦσε
μὲς σὲν πολιτεία τὴ βουερῆ,
ποῦ ἡ πικρὴ χαρὰ τὴν ἐκαλοῦσε.

ΘΑΡΘΗ ΜΕ Τ' ΑΣΠΡΑ Τ' ΑΡΜΕΝΑ

Θαρθῆ μὲ τ' ἄσπρα τ' ἄρμενα μιὰ θρυλικὴ γα-
[λέρα..
Σκύβει τὸ κύμα ὑπάκουο, γελῶν οἱ ἀκρογιαλιεῖς
χαρὰς μηνύματα ἐρχονται μὲ τὰ φτερά τοῦ ἀ-
[γέρα—
μὲς στὸ χειμῶνα τὰκουσαν κι ἀνοθεῖν οἱ μυγδα-
[λιές.

Καὶ νά, ὁ λαὸς ἐκίνησε!.. Μαυρολογεῖν οἱ ὄρ-
[μοι,
τὰ νιάτα παίρνουνε φτερά, ζωὴ τὰ γερατιά,
κι ἐρχόνται καβαλλάρηδες, κι' ἐρχόνται πεζο-
[ὄρμοι.
μὲ Ἰλαρωμένα πρόσωπα, μὲ ἀστραφτερὴ ματιά.

Ἐκφνου χαρμύσινον ἀχὸν ἀντιλαλοῦν αἱ ἀνέμοι,
καμπάνες ἀναστάσιμες ὀλόγυρα ἀγροικὰς.
σὲ μύρια στήθια μιὰ καρδιά, σὰ φύλλο ἀπαλο-
[τρέμει,
λάμπει στὸν ἥλιο ἀμίλητα τὸ δάκρυ τῆς χαρὰς.

* Ὀνειρο μαῦρο ἐπέρασαν τῆς δυστυχίας οἱ χρό-
[νοι,
σὰν παραμῦθι ἐτέλειωσαν οἱ σκοτεινοὶ καιροί,
τὸ ἀργὸ τὸ ἀλέτρι εἰρηνικά τὴ μάννα γῆς ὀργώ-
[νει,
πράσινοι οἱ κάμποι χαίρονται, καρπίζει τὸ
[δεντρί.

Χαρὰς μηνύματα ἦρθανε μὲ τὰ φτερά τοῦ ἀγέρχ
μὲς στὸ χειμῶνα τ' ἀκουσαν κι ἀνοθεῖν οἱ μυ-
[γδαλιές.
Γυρᾶ μὲ τ' ἄσπρα τ' ἄρμενα μιὰ θρυλικὴ γα-
[λέρα,
σκύβει τὸ κύμα ὑπάκουο, γελῶν οἱ ἀκρογιαλιεῖς.

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΘΩΜΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Εἶναι κάμποσες ἡμέρες ποῦ προσετέθη ἀκό-
μη ἓνας ἀδικοπιδωμένος στὴ χορεία τῶν μαρ-
τύρων τοῦ ἀνεκδιηγήτου ἔθνους μας.

Τελείωσε. Σ' αὐτὸ τὸν τόπο, ἅμα ἔχεις τὴ
δυστυχία νὰ κυτᾶζης λίγο πειὸ ψηλά, νὰ κα-
ταπιστῆς μὲ κἄτι ἀνώτερο, ἔξω τοῦ ἐμπορικοῦ
ἢ τοῦ τραπεζιτικοῦ κύκλου εἶσαι χαμένος. Δὲν
ἔχεις κανένα δικαίωμα στὴ ζωὴ, θὰ καταντήσης
ἓνα κουρέλι, ἓνα λείψανο παραμορφωμένο, καὶ
τέλος πάντων τὴν τελευταία στιγμή θὰ ἔλθουν
μερικοὶ κύριοι, γνωστοὶ ἢ ἀγνωστοὶ, νὰ ποῦν'
ἐπ' ἀνάθεμά σου ὅτι ὑπῆρξες μέγας, ὅτι ἔκανες
τοῦτο καὶ ἐκεῖνο, καὶ ὅτι πέθανες παραγνωρι-
σμένος.

Εἴμεθα οἱ αἰώνιοι πεθαμενιδεῖδες, ποῦ δὲν
ἐννοοῦμε ν' ἀναγνωρίσουμε τίποτε σὲ κανένα
ζωντανό, ἐνῶ πολὺ εὐχαριστῶς μποροῦμε ν' ἀ-
νεβάσουμε στὰ ὕψη ἓναν πεθαμένο.

Μὰ ὁ νεκρὸς οὔτε νὰ ὠφεληθῆ πειὰ τίποτε
ἔχει ἀπὸ τὰ λόγια μας, οὔτε καὶ νὰ μᾶς ὠφε-
λήσῃ δύναται.

* Ἀφίνω ποῦ τὸν Οἰκονόμου οὔτε τὸν ἡξέ-
ραμε καὶ καλά, καλά. Τὸν εἶδαμε ὅταν ἀνέβασε
ἀριστογυμηματικά μερικὰ γερμανικά ἔργα, τὸν
εἶδαμε ὅταν ἔπαιξε λίγα ἔργα τοῦ Ἰημεν καί τοῦ
Στριμπεργκ, τὸν βλέπαμε καὶ καμμιά φορὰ

στὸ δρόμο, ταπεινὸ, ντροπαλὸ σχεδόν, μὲ τὸ
παλιὸ καπελλάκι του, μὲ τὸ κοντὸ καὶ τριμμέ-
νο παλτό του καὶ μὲ τὸ λεπτὸ μπαστούνι του
στὸ χέρι.

— Καλημέρα σας, κ. Οἰκονόμου.
— Καλημέρα.

Καὶ σκεκόταν κυτᾶζοντας κάπου 'στὸ κενὸ
ἀόριστα, βιαστικὸς νὰ φύγῃ. Ἐμεῖς δὲν τὸν
ξέραμε, μὰ κι' αὐτὸς εἶχε χαμένο πειὰ τὸν ἑαυ-
τό του.

* Ἐπειδὴ πολλὰς φορὰς ἔτυχε ν' ἀκούσω ἀμ-
φισητήσεις γιὰ τὴν ἀξία του, γράφω ἐδῶ σή-
μερα τὴν ταπεινὴ μου ἐντύπωση, καὶ σὰς λέγω:
ὁ Οἰκονόμου ἦταν μεγάλος ἄνθρωπος, μεγάλος
καλλιτέχνης, μεγάλος δυστυχῆς.

Καὶ μόνο τὸ γεγονός δι' ὑπῆρξε δυστυχῆς,
ὅτι δὲν κατόρθωσε ποτὲ νὰ προσανοσθῆ που-
θενά, νὰ συνθηκολογήσῃ μὲ κανένα, εἶναι ἀρκε-
τὸ, καὶ εἶναι ἴσως τὸ ἀσφαλῆστερο, γιὰ τὴν

ἐποχὴ μας καὶ εἰδικὰ γιὰ τὸν τόπο μας
μέτρο, ὅτι ἓνας ἄνθρωπος κἄτι τέλος πάν-
των ἀξίζει. Ἡ χώρα μας εἶναι ἡ εἰδικὴ χώρα
ὅπου ἐπιπλέον οἱ μηδαμινοὶ, οἱ ἡλίθιοι καὶ οἱ
μῦθες γυρίζτε καὶ θὰ τοὺς ἴδῃτε ὄλους μέσα
σὲ αὐτοκίνητα, μέσα σὲ παλάτια. Οἱ ἄλλοι ποῦ
ἀξίζουν, πρέπει νὰ τὰ χάσουν ὅλα, νιάτα, ἀ-
ξία, ζωὴ, πρέπει νὰ γυρίσουν μὲ τριμμένο παλ-
τουδάκι κάμποσα χρόνια στὰ πεζοδρόμια τῆς
ὁδοῦ Σταδίου, καὶ ἐπὶ τέλους πρέπει νὰ πεθᾶ-
νουν σὲ κάποιον νοσοκομεῖο καὶ νὰ κηδευθῶν
ἀξοῦριστοι, αὐτοὶ οἱ ὄφρατοι, τὰ καλλιτεχνικά
στολίδια τῆς ζωῆς. Τὰ μπιμπικιὰ, ποῦ τὸ χέρι
τοῦ Θεοῦ ἔθεσε ἀνάμεσό μας, μὲ τὴ σιωπηλὴ
ἐντολὴ νὰ τὰ προσέξουμε μὴ πάθουν, μὴ φθα-
ροῦν, μὴ σπάσουν, κι' ἐμεῖς πηγαίνουμε καὶ
τὰ θάβουμε κάποιον ἀπόγεμα, καταντημένα σὲ
τέτοιο χάλι.

23. III. 27

N. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ
Ἡθοποιός

ΘΕΣΣΑΛΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Η ΒΙΡΒΙΡΙΤΣΑ

Στὸ συμπατριώτη καὶ φίλο μου ποιητῆ
Πάνο Α. Τυγμόπουλο

Τὴ μέρα ἐκείνη εἶχε φύγει ἐνωρίς, μὲ τ' ἄλ-
λα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ τῆς.. Τυγνοῦσε, ὡς
στὸ βράδι ἀκόμα τὸ κάθε σπίτι, ποῦξαισε σὰν
τὸ δικό της. Κι' ἀν τὴν ἀνιάμωνε κανέναν στὸ
δρόμο, δὲ θὰ τὴ γνώριζε, καθὼς ἦταν σκεπα-
σμένη ὡς στὸ λαμό κιάλας μὲ μιὰ ζώνη, ἀπὸ
καλυτρίχια, ἴτια, κι' ἀγχιόχορτα, ποῦ περταν
ἀπάνω τῆς, σὰν ἓνα πράσινο ξωτικό φρόμα.
Ζητοῦσε κι' αὐτὴ ἀπ' τὸ Θεὸ νὰ σταίλῃ τὴν εὐ-
εργετικὰ βροχῆτο, νὰ μουσκέψῃ καὶ νὰ λυώ-
σῃ τὸ ξεραμένο χῶμα, ποῦχε γίνῃ σὰν πέτρα
στὸ λιοπύρι ἐκεῖνο, καὶ νὰ ποτίσῃ τὰ καυμένα
στάχια, ποῦχαν κιάλας κίτριναίσει, προτοῦ νὰ
μεστώσουν.

Βιρβιρίτσα πορκατεῖ
τὸ Θεὸ παρακαλεῖ...

Οἱ ἄλλοι οἱ δικοὶ τῆς τὸν παρακαλοῦσαν
κι' αὐτοὶ, ὅξω στὸ μαραμένο κάμπο, γονατισμέ-
νοι, μὲ τίς εἰκόνες τῆς ἐκκλησίας μπροστά
τους καὶ τὰ χρυσοκενημένα λάβαρα, σκυμμέ-
να κι' αὐτὰ, σὰν ἀπὸ λύπη. Τὰ παιδαρέλια τοῦ
χωριοῦ φώναζαν ὅλα μαζί, μὲ μιὰ κλαυθώρικη
φωνὴ κάθε ποῦ ὁ παπὰς τελείωνε μιὰν εὐκὴ,
«κύριε ἐλέησον». * Ὑστερα ἀκούγονταν, ἀνακα-
τεμένα, κομμένα, κλάμματα ἀπὸ γέροντες καὶ
γυναῖκες, ποῦ φοβοῦνταν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ.
Γιὰ ν' ἀφίσουν σὲ λίγο, νὰ σηκωθῇ ἡ προσευ-
κὴ τους, σὰ νάβγαίνα ἀπ' ἓνα στόμα, στὸν
ἀνοιχτόν ἐκεῖνο τόπο ποῦτιριδε ἀπ' τὴν ξε-

ραῖλα. Ἄλλὰ ἡ Βιρβιρίτσα ἦταν ἀκόμα πιὸ
ἀγνή κι' ἡ δικὰ τῆς ἢ φωνὴ θὰ μπορούσε νὰ
φτάσῃ, ὡς μ' ἐκεῖ ἀπάνω, στὸν οὐρανό, ποῦ
λαμποκοποῦσε μὲ τὸ ἀνοιχτογάλαζο χῶμα
του—τὸ ἴδιο πάντα, τὸσον καιρὸ τώρα, ποῦ
δὲν τὸν ἴσκιανε κανένα σύννεφο. Πέτοῦσε
κι' αὐτὸς, θάλεγε, μιὰ σκόνη διάφανη, ἀπὸ φαι-
τιά ἀναλυτὴ, ποῦ πλανῶνταν στὸν ἥσυχο ἀ-
γέρα, σκέπαζε τὴ γῆς ὄλη, κι' ἔκαιγε, ὡς τὴν
τρουφάντη εἶξα του τὸ κάθε χόρταράκι, ποῦ
θὰ κοτούσε νὰ βγάλλῃ τὸ κεφαλάκι του ὅξω
στὴν ἀπλωσιά. Γιὰ νὰ μὴν ἔχουν νὰ γελᾶσουν
τὴν πεινὰ τῆς, οὔτε κι' αὐτὰ τὰ καυμένα τὰ
χαϊβάνια ποῦ δὲν ἔχουν μαθὲς βλάβη κανένα!

Βρέξε, Θε μου, μιὰ βροχῆ,
μιὰ βροχῆ βασιλική.
Νὰ γενοῦν τὰ στάχια μας,
καὶ τὰ παρασκόρια μας...

Τραγουδοῦσε δπουσταμετοῦσε. Καὶ τὸ νερό,
ποῦ ζητοῦσε νὰ πέσῃ ἀπὸ ψηλά, τὸρριχναν
ἀπάνω τῆς μὲ τοὺς γκουβάδες, καλόβουλα, ἢ

Βιρβιρίτσα. Χωριατοπούλα, ποῦ βγαίνει
στὴς μεγάλες ἀναβρομὲς τοῦ καλοκαιριοῦ, ντυμένη
μὲ φυλλωσιές, σὰν μιὰ Ἀμαθραδά, γιὰ νὰ παρακα-
λέσῃ κι' αὐτὴ γιὰ τὴ βροχῆ.

Παράσπεια. Χωράφια τῶν φτωχῶν κο-
λιγῶν, ποῦ δὲν ἔχουν ξευγάρι. Γι' αὐτὸ συγχαρισ-
τοὶ τους ἀναλαμβάνουν αὐτοὶ νὰ τὰ ὀργάνουν γιὰ
ψυχικό τους τίς Κυριακές καὶ τίς γιορτάδες.

κάθε μιὰ γειτόνισσα γιὰ τὸ καλό. Οἱ πρᾶσι-
νάδες, ποῦζωναν τὸ νιὸ κορμάκι της, ἔσταζαν
σὰ νάχαν βραχὴ καὶ γυάλιζαν στὸν ἥλιο, πού
πᾶσκιζε νὰ τις στεγνώσει ἀπάνω της... Κι αὐτὴ
περπατοῦσε ἀκόμα, γιὰ νὰ μὴν ἀφίση καμιὰ
πόρτα ἢ Γελοῦσε, μουσκεμένη δλόκληρη, τινά-
ζοντας τὸ πράσινο ροῦχό της, σὰν ἓνα πουλά-
κι πού βγαίνει ἀπ' τὸ νερό καὶ λιαίζει τὰ βρε-
μένα φτερά της!

Τὴν ἴδια νύχτα γύρισε στὸ σπίτι της, μὲ
τις τσέπες γιομάτες, ἀπὸ χαρτζηλάκι. Ἄλλη
χαρὰ αὐτῆ, πούκανε νὰ μὴ μπορῆ νὰ μάση
τὸ μυαλό της!.. Ἀγόρασε ζαχαρωτὰ καὶ κόκκι-
να, χαριτωμένα κοκοράκια, στηριγμένα στῆνα
τους ξύλινο πόδι, μ' ἓνα ὕψος σκεφτικὸ κοι-
τώντας τὴν τάβλα τοῦ ζαχαρτζή γιὰ νὰ τὰ δώ-
σῃ στὰ μικρὰ ἀδερφάκια της, νὰ παίξουν λιγά-
κι, κ' ὕστερα, νὰ τὰ σκοτώσουν μὲ τὰ δοντά-
κια τους! Γιὰ τὸν πατέρα της πήρε ἓνα κομ-
πολόι, μὲ μαῦρες μεγάλες χάντρες, ἀπὸ ἐκεῖ-
να, πού φιλάνουν οἱ φυλακισμένοι γιὰ νὰ πε-
ράσουν τὴν ὥρα τους καὶ νὰ βγάλουν κι αὐτοὶ
κάτι. Καὶ γιὰ τὴν ἀγαπημένη, βάρω της πού-
χε γίνῃ σὰν ἓνα κουβαράκι ἀπὸ νῆμα ἄσπρο,
τόση δὰ ἀπ' τὰ χρόνια, εἶχε καὶ γιαντὴ μιὰ
μικροῦτσικη ἀπὸ μαῦρο ξύλο γυαλιστερό ταμ-
πακέλλα, γιομάτη ἀπὸ ταμπάκο!

Μιλοῦσε, μιλοῦσε γογγύρα, χωρὶς τελειωμό,
σὰν ἓνα χελιδονάκι, σὰ νὰ φοβοῦνταν μήπως
τῆς ξεφύγῃ ἡ εὐτυχία, πούβριωθε μέσα της καὶ
βιαζόντανε, νὰ τὴν ἀπολάβῃ ὡς τὴν τελευταία
σταλιά. Ἀνέφεργε γὸ κάθε σπιτί, πού της εἶ-
χε δώσει τὸ περισσότερο καὶ εἶχε ρίξῃ ἀπάνω
της τὸ περισσότερο νερό. Κι ἡ φωνὴ της βρά-
χνιαζε, ὅσο μιλοῦσε. Ἡ ὕγρασία πούχε μπῆ
μέσα στὴ σάρκα της ἐπίβουλα, τῆς εἶχε πιᾶσει
ὅλο τὸ κορμί της, τὴν ἐσφιγγε τώρα, σὰν ἓνα
φίδι τεράστιο, πού πολυμοῦσε νὰ τὴν πνίξῃ.

Κι αὐτὴ ἄρρωστη ἀκόμα γελοῦσε, μέσα στὸ
παρᾶμλλημά της. Ἐβλεπε τὸ νερό, πούπεφτε ἀ-
πάνω της, σὰ μιὰ βροχὴ βασιλικιά, πού τὴ δρο-
σιζε.

— Νάλ πατέρα, βροχὴ! βροχὴ! Ἐγὶνα μού-
σκεμα!

Ἔπρεπε τώρα, μιὰ κρύβοντας τὰ χέρια της
κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρτα, καὶ μιὰ σφουγγίζοντας
μ' αὐτὰ τὰ μαλλιά της, πού πᾶσκιζε νὰ λιαίσῃ,
τραβώντας ἀπ' τις ἄκρες.

Ἐστερα τινάζοντανε ἀπάνω της, ἀπὸ μιὰ
ξερνικιά δύναμη, πού τὴ συνέπαιρνε στὰ γερὰ
της χέρια, γιὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ σὲ λίγο. Σῆκωνε
τὰ γυμνά μπράτσα της — ὡς τις ἀμασχάλες —
ψηλά ἀπ' τὸ κεφάλι της, σὲ μιὰ ρυθμικὰ κί-
νηση, σὰ νὰ λήχνιζε σιτάρι, μὲ μιὰ σῖτα μεγά-
λη, καθαρίζοντας το ἀπ' τ' ἄχυρα! Κλειοῦσε
τὰ μάτια της μηχανικά, σὰ νάτανε μπροστὰ σ'
ἓνα ἀνεμοστρόβιλο, πού ἀνοίγε τὴν ἀγκαλιά του
γιὰ νὰ τὴν ἀρπάξῃ ξαφνικά. Ἐστερα τάρωνε
κάτω, στὴν ἴδια τὴ γραμμὴ, πούπαιρνε τὸ μα-

κρί, λεπτὸ κορμί της — ξαπλωμένο ἔτσι, σὰν ἓνα
ἀψυχο πρᾶμα.

— Ν' ἀφίσης κἀνι λίγα γιὰ τις φτωχὲς στα-
χολογίστρες, πού θὰ περάσουνε, νὰ πάρουν κι
αὐτὲς τὸ μεραδικό τους. Θυμάσαι ἐκεῖνη τὴ
γοιὰ, πού δὲν εἶχε οὔτε ἓνα σπυρὶ σιτάρι σὶδ
τσουβάλι της; Ἐκλαιγε ἡ κακομοῖρα, σὰ νάχη
μπει σὶδ χωράφι της μαθὲς, καὶ τῶβρισκε θε-
ρισμένο ἀπ' τοὺς ξένου! «Νὰ μὴ χορτάσουν
ἀπὸ ψωμί! Ὅπως δὲ βοήθα κι ἐγὼ, νὰ μὴν ἀ-
παντήσουν κι αὐτοὶ στὸν ἄλλο θερό τους!» Ἐ-
λεγε κάθε τόσο μουμουρίζοντας. Κι ἐγὼ πῆ-
ρα ἓνα δεμάτι ἔτοιμο, ἀπ' τὸ σωρὸ κιόλας, καὶ
τῆς εἶδωσα, νὰ τῆς βουλῶσω τὸ στόμα, τὴν
καταρίστρα! Κι ἐσὺ μὲ μάλλινες γι' αὐτό, πού-
δινα σὶδ φτωχολογιά!

Σὲ λίγο ἡ σκέψη της, σὰ νάτανε λαγαρισμένη,
ἔμπαινε σὶδ δρόμο πάλι μὲ κόπο, τρέχοντας,
πίσω ἀπ' τὴν ἴδια ἰδέα, πού τὴν βασάνιζε τα-
ποτώρας! Κι ἔλεε μ' ἓνα τόνο ἀλλοιώτικο, ση-
κώνοντας τὴ φωνὴ της, σὰ νὰ μάλωνε μὲ τὴ
σκληρόδα τοῦ πατέρα της!

— Νάλ τώρα κοιτάξε! Δὲ θὰ βρεθῆ οὔτε
καὶ γιὰ μᾶς τὴ χρονιά αὐτῆ! Οὔτ' ἓνα σπυρὶ γιὰ
σημάδι! Καὶ θὰ πέσῃ ἡ πείνα καὶ τὸ θανατικό,
νὰ μᾶς ξεπατώσῃ ὅλους! Νὰ μὴν ἀφίση κανένα!
Θὰ φαγωθοῦμε ἀναμεταξὺ μας, σὰν πεινασμέ-
νοι λύκοι!

Τὰ λόγια αὐτὰ τῆς ἄρρωστης ἔκαναν νὰ τρο-
μάζουν τοὺς ἀνθρώπους, πούσαν, μαζεμένοι,
στὴν ὄρη παλαμισμένη κάμαρα, τὴ στρωμένη
μὲ μιὰ ψάθα. Τὴν τραβοῦσαν ἀνήσυχамε τὰ πό-
δια τους, πού ἔκαναν ἔτσι, νὰ πετάγονται τὰ
βότσαλα τοῦ βάλτου, ἀπ' τὴν ἀράδα, πού τὰ
χαν οἱ ἴδιοι βάλει, πλέγοντάς τὴν μὲ τὰ χέρια
τους, στὰ μεγάλα νυχτέρια τοῦ χειμῶνα! — Βού-
λωναν μὲ τὴν παλάμη τους τ' αὐτιά τους, νὰ
μὴν τ' ἀκούσουν τώρα — σὰ μιὰ βαρειά βλαστή-
μια. Κλειοῦσαν τὰ μάτια τους ἀπὸ φόβο, νὰ μὴν
ἀντικρύσουν, τὸ σκελεθρωμένο φάντασμα τῆς
Πείνας, νὰ σεργιανῆ ὅσο στὸν ἔραμένο κάμπο
καὶ ὕστερα νάρχεται τροχῶτο, μὲ τὰ σφιγμένα
καλαμένα πόδια του, καὶ τὰ κολλημένα, σὶδ
καύκαλο, μαλλιά του νὰ δρασκελίσῃ, σὰν νοι-
κοκύρης, τὰ ὀημαγμένα κατώφλια τους. Καὶ νὰ
κοιτᾷ ἓνα — ἓνα, τὰ μεγάλα κοφίνια τους,
πού φτάνουν ὡς ἀπάνω, νὰ βοῆ κανένα σκου-
λικιασμένο σπυρὶ — σιτάρι, γιὰ νὰ τὸ μάση σὶδ
ντρουβᾶ του, σὰν ἓνας πεινασμένος, ζητιάνος! Κ'
ἔπειτα χαρούμενο, νὰ χτυπᾷ, τὰ σκελετω-
μένα ξελείδια του, μ' ἓνα γέλιο σαρκαστικό.

Ἄλλὰ ἡ Βιρβιρίτσα, σὰ νὰ τοὺς λυπήθησε τὴ

— Νε ρ ο ν β ἄ ς — ταγάρι σακκούλι, πλεγμένο στὸν
ἀργαλειό.

Κ ο φ ἴ ν ε — στὰ χωράφια σίτια τὸν καρπὸ τὸν
βάξουν σὲ κοφίνια μεγάλα μὲ τὴ βάση τους καλαμι-
σμένη μὲ χῶμα. Ἀπὸ ἐκεῖ παίρνουν, ὅσο τοὺς χρεδιά-
ζεται, γιὰ νὰ τὸ πᾶν σὶδ μῦλο — ἄλεσμα γιὰ κάμποσο
καρό.

φορὰ αὐτῆ, σὲ μιὰ κρίση τοῦ πυρετοῦ, πού τὴν
πετοῦσε μὲ μᾶς στὰ μεσοφάνια, φώναζε τώρα,
δείχνοντας μὲ τὸ χέρι της σ' ἓνα σημάδι μα-
κρονό, πού χανόνταν στὸν κάμπο.

— Καταπράσινα τὰ στάχια, καταπράσινα.
Πότε κιόλας μεγάλωσαν, πατέρα!

Κοιτοῦσε μ' ἓνα βλέμμα θαμπό, σὰ νάβλεπε
πίσω ἀπὸ μιὰ γροῖζα γᾶ... Καὶ θάμαζε κι αὐ-
τῆ, καὶ πού δὲν πίστεβε τὰ μάτια της, τὰ ἴδια, γιὰ
τὸ πράσινο αὐτὸ θᾶμα... Σώπασε ξαφνικά, ψά-
χνοντας, νὰ βοῆ καὶ μέσα της, πού ὡς τὰ τότες
εἶχε ξεχάσει κιόλας, νὰ τὸ ζητήσῃ. Κι ὕστερα
γυρίζοντας πρὸς τὸ γέρο — πατέρα της, πού
στεκόνταν ἐκεῖ κοντὰ της, βουβός, μὲ σταυρω-
μένα χέρια, ἀκίνητος, τοῦλεγε μ' ἓνα ὕψος ἐμπι-
στευτικό, πούχε κᾶν σὰν παράκληση.

— Θὰ ρθῆς, νὰ μοῦ πῆς, πατέρα, δὲν εἶν'
ἔτσι;... Πότε θὰ μπῆς νὰ θερίσης!... Μονά-
χος σου τὸ χρόνο αὐτό!... Ἐγὼ πᾶν δὲν μπο-
ρῶ!...

Κι ἔρριχνε τὰ χέρια της μὲ κούραση σὶδ πλάι
της, γιὰ νὰ ξαναρχίσῃ σὲ λίγο.

— Θὰ μοῦ δώσης τὸ λόγο σου! Μὴν ξεχά-
σης!... Ἡ ψυχὴ μου θ' ἀγαλλιάσῃ ἐκεῖ πού
θὰ βρισκται ψηλά! Θάναί πάντα σὶδ πλεβρό
σου, σὶδ κάθε αὐλακιά, πού θὰ μπαίνης, μὲ
τὸ δρεπάνι τὰ χέρια!... Θὰ κελαιδάη κοντὰ
σου, σὰν ἓνα πουλάκι ἔξβαλο, πού σηκώνε-
ται ξαφνιασμένο στὸν οὐρανό!... Κι ἀφίνει
τὴ φωλίτσα του, ἀνυπεράσπιστη, σὶδ χῶμα,
κάτω ἀπὸ μιὰ μᾶσα κρυμμένη!...

Ὅταν τὴν πῆγαιναν σὶδ κοιμητήρι, τὸ χλω-
μό κορμὸ μὲτωπό της, μέσα σὶδ ἔσεκέπαστο
τριανταφυλλένιο κουτί της, γυάλιζε τώρα, σὰ
νάχε ἰδρώσῃ!... Μιὰν ἀόρατη λεπτὴ βροχοῦλα
τόχε ραντίσει μυστικά καὶ ἔκανε, νὰ λάμπουν
λιγοστὲς σταγόνες, σὰν σπυρὶ μαργαριτᾶρι, γύ-
ρω ἀπ' τὸ παρθενικὸ νεκρικὸ στεφάνι, πού
σφιγγε τὰ μαλλίγια της. Στὸ γύρισμα ἄρχισε
νὰ ψιχαλίζῃ... Καὶ τὴν ὥρα κιόλας, πού τὴν
κατέβραζαν σὶδ μνήμα, μιὰ βροχὴ ἀκατάπυστη
ἔπεφτε κ' ἓνα μαῦρο βουρκαμένο σύννεφο,
πούρθε ξαφνικά, κυνηγημένο ἀπὸ μιὰν ἄγρια
μπόρα, ἐπλανιῶνταν στὸν οὐρανό, βερύ, γιομά-
το ἀπὸ ἀπελπισία καὶ λύπη!... Κι ἔσταζε σὰ νά-
τανε μούσκεμα, ἀπὸ δάκρυ.

Τὰ στάχια λίγυζαν τώρα σὰν ἓνας στρατο-
κόπος διψασμένος, πού γονατίζει σὶδ δρόμο
του μπροστὰ, σὲ μιὰ δροσερὴ πηγὴ, πλάγιαζαν
κι αὐτὰ σὶδ βρεμένο χῶμα, γιὰ νὰ ρουφήξουν
ἔτσι ἀχόρταγα νερό ἀπ' τὴ μητέρα μας Γῆ,
πού τοὺς ἀπλωνε πλέρια τὴ χούφτά της.

Οἱ ἀνθρώποι τοῦ χωριῶ της τὸ ξήγησαν,
σὰν ἓνα θᾶμα πού γινότανε μπροστὰ σὶδ μά-
τια τους! Ὁλοφάνερο! Ἡ μικρὴ Βιρβιρίτσα
πῆγε μονάχη της σὶδ οὐρανό, γιὰ νὰ τοὺς
στείλῃ βροχὴ, πού ἡ ἴδια παρακαλοῦσε, σὶδ
κάθε σταβροδρόμι. Ἡ ψυχὴ της εἶχε σκορπι-
στῆ σ' ἓνα μεγάλο σύννεφο, πού περνοῦσε τώ-

ρα ἀπάνω ἀπ' τὸ μαραμένο ἀπέραντο κάμπο,
σὰ μιὰ εὐλογία θεοῦ, σὰν ἓνα πλατὺ χᾶδι σὶδ
σπαρτὰ τους!

Τὴν ἔκλαιγαν, σὰ νάτανε κορίτσι τους. Καὶ
τῆς εἶχαν στείλει κόλυβα ἀπ' τὸ δικό τους σι-
τάρι.

— Ὅταν ἔχουν οἱ ζωντανοὶ, θάχουν καὶ αὐ-
τοὶ τὸ μεράδι τους! Ποιὸς θὰ τοὺς τὸ κρατήσῃ;
Ὁ δίσκος τους θάναί πάντα γιομάτος ἀπὸ στά-
ρι, τὸ καλύτερο τῆς χρονιάς! Οἱ πεθαμένοι
εἶναι παραπονημένοι! Θέλουν κι αὐτοὶ τὸ δικό
τους, καὶ μὲ τὸ παραπάνω κιόλας! Νὰ μὴ τοὺς
λείψῃ τίποτε ἐκεῖ πού βρισκονται στὸν κάτω
κόσμο! Ἄλλοῦς ἔρχονται τὴ νύχτα οἱ ἴδιοι,
νὰ τὸ ζητήσουν μονάχοι τους, γιὰ νὰ τοὺς τὸ
δώσουνε!

Κι ὁ γέρο — πατέρας πῆγε κι αὐτός, νὰ τὴν
ἰδῆ, κρατώντας τὸ λόγο του.

Τὰ πόδια του χάνονταν, ὡς τὸ γόνα, μέσα
σὶδ χορτάρι, πούχε θεριέψῃ ἀπ' τὴ βροχὴ!
Τρόμαξε νὰ γνωρίσῃ τὸν τάφο της! Κι ἔσκυψε
τώρα, νὰ κουβεντιάσῃ μ' αὐτὴν ἀπὸ τόσο μα-
κριά, πού βρισκόντανε! Θαρροῦσε, πὼς ἔφθα-
νε ὡς σαυτὸν μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς
— πάντα χαρούμενη, μ' ἓνα γέλιο κρυσταλλέ-
νιο, σὰ νάπεφτε νερό ἀπὸ μιὰ καθάρια βροχὴ!

— Ἐγιναν τὰ στάχια πατέρα;

Κι αὐτὸς ἀκούγε γιομάτος ἀπὸ κατάπληξη καὶ
φόβο. Δὲν εἶχε τὴ δύναμη ν' ἀπαντήσῃ. Ἡ
φωνὴ του πνίγονταν μέσα σὶδ λαρυγγί του!
Ἐστερα μὲ μιὰ προσπάθεια ὑπερτάτη, ἔβαλε τ'
αὐτιά του κολλημένα σὶδ χῶμα, σὰ νὰ ἀφουγ-
κρίζονταν καὶ κρυφὸ, πούρχονταν ἀπὸ τόσο
μακριά, ἀπ' ὅταν ἄλλον κόσμο! Ἡ ἴδια φωνὴ
ἀνέβαινε σιγά — σιγά, σὰ νὰ μὴν ἤθελε, νὰ
ταράξῃ τὴ σιωπὴ, πούσπεφτε σὶδ μελαγχολικὸ
ἐκεῖνο χῶμα — καὶ γίνονταν σὲ λίγο ἀλλοιώ-
τικη, παιχιδιάρικη, γιομάτη ἀπ' ἀγάπη.

— Ἐγιναν τὰ στάχια πατέρα;

Κι αὐτὸς ἀνοίξε τὴν καρδιά του, νὰ τῆς εἰ-
πῆ ὅσα δὲν εἶχε προφτάσῃ, ἔταν ἀκόμα ἦταν
σιμὰ του!

— Μεγάλωσαν Βάτα μου! Ἐγιναν σὰν τὸ
μυτί σου ψηλά!... Χάνεται κανένας μέσα! Τόσα
δὲν ξανάγιναν ἄλλη χρονιά! Κρύβουν καὶ τὸν
καβαλλάρη ἀκόμα.

Κι ὕστερα μὲ μιὰ κλαψιάρικη φωνὴ πού χά-
νονταν μέσα του, προτοῦ βγῆ...

— Ποιὸς θὰ μπῆ νὰ τὰ θερίσῃ; Τὰ γόνατά
μου τρέμουν.. Δὲ βασιστῶν! Πονοῦν σὰ νὰ
παίρνουν σ' ἓνα χέρσο χωράφι, σπαρμένο ἀπ'
ἀγκάθι! Ἡ πείνα εἶναι φοβερὸ κακό! Νὰ φυλάῃ
ὁ Θεὸς καὶ τὸ σκυλί τὸ ξένο! Νὰ φεῦγῃ ἀπὸ κάθε
τόπο καὶ ταῦ ὀχιτροῦ ἀκόμα, νὰ μὴ ζυγῶνῃ, σὰ
μιὰ καταραμένη. Τὸ ψωμί εἶναι γλυκό, γλυκό..
Τὸ κάθε ψίχουλο, κ' αὐτὸ ἀκόμα πού παίρ-
νουν σὶδ στόμα τους, τὰ μερμήγκια, μετριετὰ
μὲ τὸ μάλαμα! Ζυγίζεται περισσότερο!.. Μὴ γιὰ
μένα αὐτὸ πού μοῦστελες τὸ χρόνο αὐτό, εἶ-
ναι μικρό, φαράκι, Βάτα μου... Ποιὸς θὰ τὸ
βάλλῃ σὶδ στόμα του;

Ἄλλὰ ἡ φωνὴ ἐκείνη ἔφτανε σὰ μακρινὸς ἀντίλαλος, ἔξωρρίζοντας τώρα, βαρειά μὲ τὴν καθὲς λέξη, ποὺ ἔτσιλνε ἀργά, σὰ μιὰ δυνατὴ σφυρὶα ποὺ πεφτε ἀλύπητα. Ἀκούγονταν ἀδι-ἀφορῆ, σὰ νὰ γελοῦσε μὲ τὸν πόνο τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου!

— Ἐγιναν τὰ στάχια, κατέρα;

Κι' αὐτὸς ἔμεινε ἐκεῖ, καρφωμένος, μὲ τὰ μάτια του στηλωμένα μακριά, σὰ θαμνωμένα: ἀπ' ἕνα δράμα, ποὺ τραβιόνταν σιγὰ σιγὰ στὸν ἀνοιχτὸ δριζόντιο, χαιδεύοντας μὲ τὰ ἀδύνατα γεροντικὰ του χέρια τ' ἀγκάθια τοῦ τάφου τοῦ παιδιοῦ του, σὰ νῆταν μπροστά του μιὰ καταπράσινη θάλασσα ἀπὸ στάχια.

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ*

ΓΕΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ἜΡΓΟ ΤΟΥ

Γ'

Στὸν πρόλογο τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου» (Α' ἔκδοσις, 1907) καὶ στὸν πρόλογο τῶν «Πεντασύλλαβων» τελευταία (1925), στὰ «Μάτια τῆς Ψυχῆς μου» καὶ στὰ «Παράκαιρα», καθὼς καὶ σὲ σκόρπια σημειώματα σὲ περιεργιὰ καὶ φημεριδές, φαίνεται ἐλοκάθερα «Πῶς ζῆ ὁ Ποιητὴς μὲ τὸ ἔργο του», πῶς ρυθμικὰ καὶ μετρημένα κανονίζει τὸ ἔθνος του, τεχνίτης, καθὼς εἶπα, μεγάλος.

Βρίσκεται σ' αὐτὰ τὸ μαγικὸ κλειδί γιὰ τ' ἀνοιγμά τῆς σιδερόπορτας, ποὺ κρατᾷ φυλακισμένη τὴν ξανθὴ ρηγοποθλα, τὴν Τέχνη.

Ἡ μετρικὴ τοῦ Δωδεκάλογου, γράφει στὴ σελίδα 25, κάτι αὐτόματο καὶ σὰν ἀπρομελέτητα ὀγαλμένα: ὁ στίχος ἐλεύθερα χυμένος καὶ κατὰ τὴν ὁρεξὴ του, πότε μὲ τὴ ρίμα συντροφιά, πότε χωρὶς ἐκείνη, πότε γυρεύοντας νὰ κανονίσῃ τὸ ρέμα τοῦ στίχου στὴν κοίτη τῆς στροφῆς, πότε τρέχοντας πλημμυρισμένος. Ὅμως καὶ μ' ἄλλες αὐτὲς τίς φαντασίες, ὁ στίχος στὸν τροχὸν ἢ στὸν ἱαμβο βασισμένος, σπάνια ἀλλάζοντας τὴν παρπατησιά του, ἀνετα σαλεύοντας καὶ καμὶ φορὰ ἄταχτα, μὰ χωρὶς ποτὲ νὰ εἶναι στίχος ἀμετρος καὶ ἀναρχικός.»

Στὰ γυμνασμένα του χέρια ὁ ἐλεύθερος στίχος παίρνει ἕνα δούλεμα τέλειο, μιὰ προσωπικὴ δική του σφραγίδα, κάτι στὴ μουσικὴ του σὰν τῆς Βαγνερικῆς συμφωνίας τὸ πολύτονο τριχομισμένο φτερούγισμα. Ἄλλὰ κ' ἔξω ἀπ' αὐτὸν ὁ Παλαμᾶς στέκει τεχνίτης ἀπαρά-

*) Ἡ ἀρχὴ τῆς μελέτης αὐτῆς ἀπὸ τὸ 10 τεῦχος τῶν «Παρασκηνίων» (N) βῆρας 1926, σελ. 5).

μιλλος ἔταν κι' ἔποτε θέλει ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Παράδοσιν, τὸν Κανόνα. Στὴ Φιλοσοφία τοῦ Βασιλιᾶ ἔχομε τὸ δεκαπεντασύλλαβο κλασσικό, ἀφεγάδιαστο, ἔπως πάλι στοὺς Βωμοὺς τότε βρίσκουμε νὰ παρουσιάζεται μὲ τὸ καινούριο του ντύσιμο, ἴσιος, μονοκόμματος, χωρὶς τὴν τόμῃ στὴν ὄγδοῃ συλλαβῇ. Πάντα ὅμως ὁ Παλαμᾶς, κι' ἔταν ἀκόμα παίζοντας δαμάζει τὴ ρίμα καὶ τὸ στίχο-τὰ θηρία, δὲν παύει νὰ δίνει σοφὰ παραγγέλματα:

Τοῦ Διαλεχτοῦ ἢ τοῦ πλῆθους, θεὸς δὲ θέλεις
καὶ ὅποια σκέψη ταραξίεις καὶ καρδιά,
σὰ σκόλισμα στὴν πέτρα μιᾶς Πεντέλης,

στὸ Λόγο ἀπάνου δούλευε γερὰ
καὶ γνωστικὰ τὸ στίχο σου, τεχνίτης
ἀλλιώς, μιᾶς λῶμιος τέρατα παιδία

πάντα ὅσα τραγουδᾷς καὶ ὅσα κηρύττεις.
Ἡ Μοῦσα εἴν' ἡ θεὰ τῆς δημοφιλίας
καὶ ὁ στίχος τοῦ σοφοῦ ρυθμοῦ μαγνήτης.

(Ἀπὸ τὰ Σατυρικά Γυμνάσματα: τὸ XII)

Ἡ νεώτερη σιγουργία στηρίζεται ὀλόκληρη στὸ ἔργο τοῦ Παλαμᾶ, ἔργο πολυέθρο, δυναμικό, ποὺ ἀνοίξε δρόμο ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια, βασισμένο ἐπάνω στὴ ζωντανὴ λαλιὰ καὶ γεμάτο ἀπὸ χρώμα τοπικὸ, θρύλους, παραδόσεις, ἤθη κ' ἔθιμα ἑλληνικά, νεοεῖδες, ἡλιογέννητες, καλοκυράδες, λαογραφικὰ στοιχεῖα ἀπειρα, συντονισμένα μὲ παλιότερους καιρούς, μὲ τὴν καλὴ Ἀρχαιότητα ποὺ ξαναζεῖ καὶ μέσα. Ὅλοι ἀπὸ τὸ πλοῦσιον αὐτὸ δέντρο παίρνουμε καρποὺς καὶ ἀπὸ τὸν τόπο ποὺ ὀρθώνεται ἐκεῖνο ἔξινάμε. Ὁ Παλαμᾶς ἀνοίξε δρόμο — ἡμεῖς εἰσοίμε εἰς συνοδοὶ του, αὐτὸς ὁ Ἀρχηγός. Ἰσως νὰ μὴ δημιούργησε Σχολὴν ἀλλὰ Σικελιανὸν καὶ Μελανκλάση (τὴν Καθάρην δὲν τὸ λαμβάνω ὅπ' ὄψη γιὰτὸ οὐτε αὐτὸν οὐτε καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του θεωρῶ ἀξιοσημειώμενους) ἀλλὰ πῶς εἶχε σὲ ὄλους τερᾶσια ἐπιδραση, δὲ χωρεῖ ἀμφιβολία. Ὁ Μελανκλάσης μάλιστα τελευταία παίρνει εἰδηση ποὺ βρίσκεται ἡ ποιητικὴ του ἀνώτερη ἐκδήλωσις, ζωντανεύοντας στὰ θαυμάσια καθ' ἕνα Μεσολογγίτικα, τοὺς Καημοὺς τῆς Διμνοθάλασσας, ποὺ εἶχε ὁ Παλαμᾶς ἀπὸ τὰ 1912 τραγουδήσει. Κι' ὁ Θανάσης Κυριαζῆς, ἀντάξιος μαθητὴς τοῦ Μελανκλάση, στὰ «Ἐπιτάφια ρόδα» του πατάει σ' ἀχνάρια τοῦ «Τάφου» γιὰ νὰ θρηνησῇ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ του τὸ θάνατο. Ὁ Σικελιανὸς καὶ ὁ Σκίπης γράφουσι τὸν Ἀλαφροσκιωτὸν καὶ τὸν Ἀπέθαντο μετὰ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ «Δωδεκάλογου». Τελευταία ὁ Βάρναλης «Τὸ Φῶς ποὺ καλεῖ.» Τὸ παράδειγμα ἐκεῖνο τοὺς ἐμπνέει, τοὺς κεντάει τὴ σκέψη. Ἀκολουθοῦσι, τὸ συνεχίζουσι.

Εἶναι γεγονός, ἱστορικὸν ἐξακριβωμένο, πῶς ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ κυριώτερος συντελεστής τῆς σημερινῆς λυρικῆς ἀθησης, ποὺ παρουσιάζεται στὴν κοίτησὴ μας. Χωρὶς αὐτὸν, τίποτε, σκοτάδι, μοῦσχα, γύρισμα καὶ ὄσος τοῦ γύρισμα πίσω πρὸς τὸ Σολωμῶ, πρὸς τοὺς Ἑπτανήσιους κενταδόρους. Ἡ τὸ πολὺ πολὺ σιχακία γε-

ρουλά, κακὸτεχνα, ἀλλὰ Πολέμη ἢ καὶ Στρατηγῇ, ἀν προτιμάτε.

Τὸ ἄδρῶ, τὸ παλληκαριστὸ, τὸ Ρομελιώτικο, τὸ ἀπόλυτα Ἑλληνικὸ, τὸ βροντόλαλο, τὸ μοσκόβολισμένο ἀπὸ θ μᾶρι καὶ θροδμπι τραγοῦδι, θάμενε χωρὶς τὸν Παλαμᾶ, τὸ τονίζω, μόνον μέσα στὰ σύνορα τῆς Δημοτικῆς μας Ποιήσεως μὲ τὰ σημάδια τῆς προχειρότητος καὶ τοῦ αὐτοσχεδιασμοῦ, χωρὶς ἀνώτερη τεχνικὴ καὶ φόρμα πολιτισμένη. Ἡ θ' ἀπομέναιμη ἔροδι μιμητῆς ἔξων πρότυπων, ἑτερόφωτα σώματα, γελοῖες ποιητικῆς μαριονέτες.

Τελευταία, νεώτεροι ποιητῆς, φαίνονται ν' ἀκολουθοῦσι κατὰ ἔθνος τὰ γνώριμα χαραγμένα δικά του ἀχνάρια. Ὁ Ἡβος Δελφός, ὁ Θρ. Σταυράκης, ὁ Κωστής Βελμύρας, σὲ τραγοῦδι τοῦ τοπωνύμου στὸν «Πυρσῶ», ἡ κ. Λιλὴ Πατρικίου Ἰακωβίδη, παρουσιάζονται πιστοὶ μαθητῆς τοῦ Παλαμᾶ, τὸν μιμοῦνται τόσο ποὺ μᾶς θυμίζουσι στίχους, τεχνουργία, ὕφος δικό του. Ἡ τελευταία μάλιστα, ἀπὸ τῆς συμπαιθητικώτερος νέες μας ποιητῆς, μὲ ἀξιόλογη ἐπίδοσις καὶ στὸ διήγημα, ἔχει ἔτιμους δύο μελέτες: Ἡ Γυναίκα στὸ Παλαμικὸ ἔργο, καὶ τὸ Τραγοῦδι τῆς Ἡλιογέννητης. Ἀργότερα, ἐββαία, σὲ τριάντα σαράντα χρόνι, ἔταν τὸ ἔργο αὐτὸ θ' ἀρχήσει νὰ προσέχεται περισσότερο, νὰ ἐξετάζεται, νὰ γίνεται πλατύτερα γνωστὸ, ἔχομε τὴν πεποίθησι πῶς σὰν τὴ γόνιμη νεοεῖδινα θὰ μᾶς φανερώσει καὶ ἄλλα πολλὰ μεγαλῆτερα καὶ ὁροσερότερα ρυάκια, καὶ πῶς θ' ἀληθῆσει ὁ λόγος τοῦ Ποιητῆ:

Παιδί, τὸ περιβόλι μου ποὺ θὰ κληρονομήσης,
ὅπως τὸ βροῖς κιδῶσις τὸ δῆς νὰ μὴν τὸ παρατήσης.
Σκάψε το ἀκόμα πρὸ βαθιά καὶ φράξες τὸ πρὸ στέρεα
καὶ πλοῦσιον τῆς γλώφης του καὶ πλάτης τῆ γῆ του,
καὶ ἀκλάδευτο ὅπου μελέσεται νὰ τὸ βεργολογήσης
καὶ νὰ τοῦ φέρης τὸ νερὸ τὸ ἀγνὸ τῆς βουσομῆνας,
καὶ ἂν ἀγαπᾷς τ' ἀνθρώπινα καὶ ὅσα ἀρρωστα δὲν εἶναι
εἶς ἀγνισμὸ καὶ ἔροκισε τὸ ἔστικῶ, νάφύγουν,
καὶ τὴ ζωντανία σκέψε του μ' ὅσα γερὰ, δροσάτα.
Γίνε δογοτόμος, φυτευτής, διαφρευτής...

(Ἀπὸ τοὺς Βωμοὺς Οἱ Πατέρες, σελ. 19)

Ὁ Παλαμᾶς εἶναι ὁ Ποιητὴς μὲ τὴν καρδιά γεμάτη ἀπὸ νοῦ, ὁ μουσουργός ποὺ πιάνει καὶ κεντάει χίλια μουσικὰ περιπλεγμένα κεντίδια. Τίποτε δὲν ὑπάρχει στὸ πολυσύνθετο ἔργο του, ποὺ νὰ μὴν ἀγγίζεται, νὰ μὴν ἐξετάζεται, νὰ μὴ ζωντανεύεται. Εἶναι ὁ Ποιητὴς ποὺ ζητᾷ νὰ κλείσῃ μέσα στὸ στίχο του τοὺς πόθους καὶ τὰ ρωτήματα τοῦ παντοτινοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πολίτη τίς ἔγνωις καὶ τοὺς φανατισμοὺς. Γι' αὐτὸ μὲ τὴν τέτοια πλατεῖα ψυχοσύνθεσι, μὲ τὸ φτερωμένο τὸ μάτι ποὺ παίζει ἀνήσυχτα σὲ γῆ, οὐρανὸν καὶ σὲ θάλασσα, στὸν ὄρατὸν καὶ στὸν ἀόρατο κόσμον — συχνὰ μᾶς δειχναται σὰν ἀντίγνωμος στὸ ἔργο του, χωρὶς ἐνίαια ἰδεολογικὴ γραμμὴ καὶ κατεύθυνσι. Φαίνεται κάπως νὰ φάσκει καὶ ν' ἀντιφάσκει, ἔπως λὲν οἱ δασκάλοι. Πατριώτης, θρησκόληπτος, συντηρητικός, Ἀπολλώνιος, Διονυ-

σιακός, φιλόσοφος, Πλατωνικός, ἄθεός, ἐπαναστάτης, κομμουνιστής. Θρησκείες καὶ σύμβολα τόσα. Ἐνας πανθεῖσμος στὴν ἐντονώτερη ἐκδήλωσὴ του. Λογῆς—λογῆς ρεύματα κ' ἰδέες σὲ μιὰν ἀδιάκοπη σύγκρουσι.

Νὰ ὅμως πῶσο λογικὰ καὶ πῶσο ἀνθρώπινα ἐξηγεῖ ὁ ἴδιος τὸ περίεργον αὐτὸ φαινόμενο στὸν πρόλογο τοῦ Δωδεκάλογου. (σελ. 17).

«Δὲν εἶμαι ἀπὸ κείνους, λέει, ποὺ ἀνοίγουσι προγράμματα στὸ ἔργο τοῦ Ποιητῆ ἐλεύθερα θὰ δουλέψῃ ὁ ποιητῆς, καὶ χωρὶς προγράμματα καὶ χωρὶς συνταγῆς, καὶ μόνον ἀκούοντας τὴν ὅποια φωνὴ τῆς καρδίας του.»

Ὁ Ποιητὴς δὲν εἶναι, βλέπετε, κανένα μυθικὸν τέρας μὲ πελώριους πλοκαμοὺς καὶ μὲ ψυχὴν σκληρὴν σὰν γρανίτης. Εἶναι ἄνθρωπος κιαυτός. Ἀνασαινεὶ τὸν ἴδιον μὲ τοὺς ἄλλους ἄερα, συγκινεῖται, πονεῖ, χαίρεται, δέχεται τίς ἀνησυχίας τοῦ Κειροῦ, τῆς Ἐποχῆς του. Καὶ μπορεῖ ἀξιόλογα κιαυτός, ποὺ ἴσασκε χτές σημάδευε μὲ τὸ τραγοῦδι τοῦ ἕνα ἔρῃμο φωτεινὸ τῆς ζωῆς, ὀμητικῆς ἐλάχιστος τῆς Χαράς καὶ τοῦ Ἡλίου δαρμένος σήμερα, νικημένος ἀπὸ μιὰν ἀδέκαστη Μοῖρα, νάφηνει τὸ δάκρυ του σ' ἕνα ἐλεγειακὸν θλιμμένο τραγοῦδι. Ἡ ζωὴ τέτοια εἶναι καὶ μὲ τόσο παράξενα κύματα!

Ποιητῆς ἀπὸ τοὺς νεώτερος, ὁ κ. Γιάννης Ζερβός—παρ' ὅλη τὴν ἀδικαιολόγητη, γιὰ τὴν ποιητικὴν προχωρημένη ἐποχὴν μας, σκληρῶς καὶ ἀτεχνία τοῦ στίχου του καὶ τὸ ἀβασάνιστο, σχεδὸν βάρβαρον καὶ ἀκαλλιέργητον, ποὺ παρουσιάζει στὴ γλώσσα—μᾶς δίνει σύγχρονα συγκερασμένα στὸ βιβλίον του «Ρυθμοὶ ζωῆς» τὴν χαρὰ καὶ τὸν πόνον, τὴν Ἀπολλώνια ἔκτασις καὶ τὸν ἄκρατον φλογεροδαιονυσιασμὸν. Παρουσιάζεται ὑπέροχος φάλης τῆς νησιωτικῆς δημοφιλίας—ἐν κρηναίῳ ποιητῆς μὲ λυρικὰ χαρῆματα σπάνια. Καὶ κατορθώνει ἀντλήοντας τρεμπυνοῦσις τοῦ πάντα μὲσ' ἀπὸ τὸ νησί του, τὴν Κάλυμνον—ἄλλοῦ νὰ μᾶς δειχναται ἀσκητῆς πονεμένος κ' ἄλλοῦ γλεντοκόπος παράφορος. Τονὲ συγκινεὶ τόσο ἡ ταπεινήμοναστηρῆσις ζωῆς, τὸ παλιὸ Βυζαντινὸν ἐκκλησιακὸν ποὺ κολλᾷ σὰ μαργαριτωφόρον κοχύλιον στὸ ἀρχαῖον σηκοῦ τὸ λαξευμένο τοῖχο, ὅσο καὶ τ' ἐλόγιον γαλανὸν ποτήρι ποὺ κερνάει τὴν εὐφροσύνην τῆς ζωῆς σ' Ἑλληνικὴν ἡμέρα.

Θὰ λογαριασθεῖ ἄραγε καὶ τοῦτο σὰν ἀντιγνωμία ἀπὸ τοὺς μονταρῆνας τῆς σύγχρονης Κριτικῆς; Δὲν πιστεῖσθε! Ὁ Ποιητῆς, λέει ὁ Παλαμᾶς, δὲ διαλέγει· πυρώνεται καὶ πάει μπροστά. Καὶ δέχεται τὴ λαχτᾶρα τοῦ στοχασμοῦ, καθὼς τὸ παλληκαρὶ τὸ φιλὶ τῆς ἐρωμένης του, φάχνοντας νὰ βρεῖ μὲς στὸ σκοτάδι:

Τὸ Λόγον ποὺ ἂν δὲν εἶναι ὁ λυρωτῆς
λάμπει σὰν τ' ἀκρεβῆτατο πετραδί,
φωτίζει σὰν κωροὸς ὀδηγητῆς.

ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ - ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Είχαμε χρόνια να δοθούμε εκθέσεις Έλλήνων καλλιτεχνών. Φαντάζεται κανένας με πόσην ανυπομονησία περιμέναμε να τους επισκεφθούμε. Δυστυχώς καρ' ελη την καλή διάθεση, ποδείχαμε για τους και τον ένθουσιασμό μας για την καλλιτεχνική παραγωγή του τόπου μας, βγήκαμε απ' τις εκθέσεις του με κάποια πικρή απαγοήτευση. Ήξηγούμεθα : Δεν ξαίρουμε, αν κατά την πολύχρονη απουσία μας από την Ελλάδα, άλλαξαμε τόσο έμεις οι ίδιοι, ώστε να τους κοιτάμε τώρα με άλλα «μάτια» ή αυτοί έχουν μείνει μακριά απ' το γνώριμο περιβάλλον. Η αλήθεια είναι πως οι Νεο-Έλληνες καλλιτέχνες μιλάμε για το μεγαλύτερο αριθμό απ' αυτούς-παρουσιάζουν τό βής περιεργό φαινόμενο : Ένώ δηλαδή η Ζωή τριγύρω μας πηγαίνει να διεθνοποιηθῆ, περνώντας με τον ογκώδη δδοστρωτήρα του κοσμοπολιτισμού απόνω απ' τα τοπικά όρέσημα κάθε χώρας, αυτοί επιμένουν να βρίσκονται στο στενό περιθώριό της—αδιάφοροι στα αλληλοσυγκρουόμενα ρεύματα της Τέχνης που συνταράζουν σήμερα την μεταπολεμική Εύρώπη, φέρνοντας με τον πυρετό μιας καινούριας δημιουργικής άνησυχίας, μιάν αληθινή επανάσταση στον τρόπο του βλέπειν τας μορφάς των πραγμάτων—αυτοί οι κύριοι άρνούνται να εξελιχθούν. Και αυτή είναι ή μεγαλύτερη καταδίκη για έναν αληθινό τεχνίτη, όταν τόχη μέλιστα να είναι και νέος. Και ένα άλλο άποκαρδιωτικό σύμπτωμα της Νεο-Έλληνικής νοστροπίας. Αί Αθήναι, ενώ θέλουν να φαίνονται σαν μία Εύρωπαϊκή διεθνής πολιτεία, με τό πλήθος από ντάνσιγκ, τὰ ποιωνώνυμά Παρισινά «boites», τις μεγάλες μοντέρνες σάλλες του σινεμά, και όλες τις εκδηλώσεις του σνομπισμού, δένέχουν ούτε μία αίθουσα κατάλληλη για έκθεση! Τήνέλλειψη αυτή δέν τήνέχει καν αίθανθή ούτε και ή ιδιωτική πρωτοβουλία, στην όποίαν όφείλεται άλλως τε και ή διαμόρφωση της πρωτεύουσάς μας. Δεν αναφέρουμε φυσικά τό επίσημο κράτος, που δέν κατώρθωσε ακόμα να διοργανώση μιάν σοβαρά διαρκή καλλιτεχνική έκθεση, όπως γίνεται σδλον τον κόσμο και στην μικρότερη Βαλκανική επικράτεια. Γι' αυτό και οι διάφορες καλλιτεχνικές εκθέσεις φιλοξενούνται σε ακατάλληλες και κακά φωτισμένες σάλλες των ξενοδοχείων και στην μοναδική μας galerie. Μέσα στο στενό διάδρομό της - δέν είναι παρά ένας τέτοιος—ξετυλίγεται όλη ή παραγωγή των Έλλήνων καλλιτεχνών και μετριέται ε σφυγμός της καλλιτεχνικής Ζωής του τόπου.

Γκαλερί Στρατηγόπουλου — Έκθεσις κ. Έπαμ. Θωμοπούλου—(καθηγητού της Σχολής

των καλών τεχνών). Ο κ. Έπαμ. Θωμοπούλος επιμένει να μάς πείση πως ζωγραφίζει ελληνικών ύπαιθρο. Σ' αυτό άλλως τε συγκεντρώνονται όλες οι προσπάθειές του μέσα στους έξηγτα δύο πίνακές του.

Δέν θέλομε να κατηγορήσωμε την παλαιά ψυχή Ακαδημαϊκή τεχνοτροπία του, που έχει πιά άμετακλήτως καταδικαστεί από τό πνεύμα της εποχής μας. Αυτό μπορούμε να τό παραβλέψωμε, προκειμένου για έναν ζωγράφο γεννηθέντα εις την Σχολήν αυτή. Έρχόμεθα στο κύριον θέμα. Αυτό είναι λοιπόν τό «Έλληνικόν ύπαιθρον». Ο Έλληνικός ούρανός, ή θουνήσια ζωή. Φοβούμεθα μήπως ε κ. Έπαμ. Θωμοπούλος, με όλην την «έπισήμως» άνεγνωρισμένην σPECIALITÉ του ως ζωγράφου του «έλληνικού ύπαιθρου», παρερμήνευσε τὰ μυστικά του ούρανοσ μας και της φυσικής ζωής. Τὰ ρόδινα γλυκά χρώματα, με τὰ όποια προτιμά να γιομίζει την παλέττα του, δέ μάς μιλούσιν μέσ' την ψυχή μας. Μας φαίνονται σαν ένα φέμα, που παιζογέλαει στην επιφανειακή εκδήλωση των πραγμάτων. Η αληθινή ούσια των με τὰ έντονα χαρακτηριστικά της, ξεφεύγει από την καλλιτεχνική συνείδηση του. Γι' αυτό ή ζωή αυτή που πασχίζει να δάλλη μέσα στους μουσαμάδες του, είναι άπλοδστατα νεκροφανής. Αποτελεσμα είναι και τό διακοσμητικό στοιχείο, που βάζει μεσ' τὰ έργα του να μη στέκεται στη βάση του, μιάν που δέν αναβρύζει από καμιά έσωτερική ανάγκη της ψυχής μας. Μένουν λοιπόν ως τελευταίον effet του «έλληνικού ύπαιθρου» του τὰ διάφορα δείγματα του «έθνικού ένδύματος», σιγκούνια, ή «λερή φουστανέλλα», τὰ τσαρούχια, οι γραφικές άγκλιτσες του, που ένθουσίαζαν κάποτε τους Βαυαρούς ζωγράφους Rottmann και Hess, την καλλιτεχνική ακολουθία του βασιλέως Όθωνος κατά την κάθοδό του στην Ελλάδα.

Για τὰ μοντέλλα του δέ τι να πούμε; Νομίζει κανείς πως έχει μπροστά του μαννεκέν ή καλύτερα ζωντανές κουκλιτσες του περιφήμου «Λυκείου των Έλληνίδων», άψόγως μακιγιαρισμένες! Ίδου οι βουνήσιοι άνθρωποι του κ. Έπ. Θωμοπούλου. Η έρχόμενη γενεά καλείται να τους θαυμάση εις την νεότευκτον «Έθνικήν πινακοθήκην» όπου κατέφυγαν ήδη τη προστασία του κ. Έμ. Μικινάκη, άγοραστοσ του μνημειώδους πίνακος του «από τή στάνη στο χωριό»! Αν ήμποροσαν ν' αντικρύσουν τους ανθρώπους του Χόντλερ, τους συμπατριώτες της όρεινης πατρίδας του, μέσα στη φόρμα τους την μονιμαντάλ, που τους είχε κλείσει ο τεχνίτης εκείνος, ώρισμένως τὰ δημιουργήματα αυτά του Νεο-Έλληνοσ συναδέλφου του, θα λιποψυχοσαν από τό φόβο τους.

Στην ίδια Γκαλερί άνοιξαν οι εκθέσεις του κ. Βυζαντίου καθώς και του νεαρού γλύπτου κ. Ράκ.

Τό έργο του κ. Βυζαντίου είναι άπαράλλακτον, όπως τό έγνωρίσαμε. Δεν έχει προσθήση

καμία καινούρια λέξη. Τό ευχάριστον είναι πως σε μερικά έργα του προσπαθεί να άπολυτρωθῆ από τὰ δεσμά του καταθλιπτικού νατουραλισμοσ. Και μέσα του γίνεται κάποια πάλη. Θα δοθμε άργότερα που θα καταλήξῃ.

Περισσότερον ένδιαφέρουσα είναι ή σειρά των γλυπτικών έργων του κ. Ράκ, άπάνω σε ξύλο. Όλα εμπνευσμένα από την Έλληνική ζωή, διατηρούν μέσα τους μιάν άπλοκή χάρη, κάτι τό πριμιτιφ, με όλα τὰ έδρα χαρακτηριστικά της σ' όλες τις εκδηλώσεις της. Απαλλαγμένα από κάθε φορτωτικό κόσμημα, παρουσιάζονται με την έντονη γραμμή των και την άυστηρή άρχιτεκτονική τους, πιά άληθινά. Η Ξυλογλυπτική τέχνη δίνει καλύτερα την έντύπωση αυτή του πρωτόγονου. Ίσως να είναι τό είδος του όλικου, αυτό που μεταχειρίσθηκε πρώτα ο άνθρωπος, για να έκφρασθῆ έσωτερικώς...

Αΐθουσα «Παρνασσού», Έδω άκθεται ε κ. Χειμωνάς μιάν συλλογή από τοπειά του. Σόμφωνα με την τέχνη του μάς δίνει ποικιλίας, άκριβείς, έγχρώμους φωτοτυπίας. Αναφέρουμε ακόμα και αυτήν του κ. Ίθακησιου. Όχι για άλλο λόγο αλλά γιατί κατώρθωσε να πάρη τό βεκόρ της πωλήσεως έργων!

Σωστό ξεπούλημα! Ζωγραφίζων την Κεφαλληνία με όλες τις άπόψεις και...κατόψεις της, κατώρθωσε να τὰ πουλήση στους πολυτάλαντους συμπατριώτες του!... Έξ οδ άποδεικνύεται για πολλοστή φορά τό έμπορικόν δαιμόνιον του Κεφαλληνού!

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΒΑΛΤΑΔΩΡΟΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΘ ΤΑΓΚΟΣ

ΤΟ ΚΑΝΙΣΤΡΟ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΡΠΟΥΣ

Η νύχτα είναι μαύρη, κι ο ύπνος σου βαθύς, μέσα στη σιγαλιά της ψυχής μου.

Εύπνησε, ο Πόνος Έρωτικέ, γιατί δεν ξέρω πως να νοιώξω την πόρτα και στέκω απ' έξω.

Οι άφες συλλογίζονται, άγρυπνούνε τίστρα, σάπασε ο άνεμος, κι ή σιγαλιά είναι βαρεια μες στην ψυχή μου.

Εύπνησε, Έρωτα, ξύπνησε! γέμισε το άδειο μου ποτήρι, και με μιάν του τραγουδιού σου νότα, έλα να ταράξῃς τη νύχτα.

Τό πουλάκι της αύγῃς κελαιδάει. Πώς τό ξέρει ότι θαρχίση να χαράξῃ, άφου ο δράκοντας του σκοταδιού γεμίζει άκόμη τον ούρανό με τις δίπλες του τις παγερές και μαύρες;

Πές μου, πουλάκι της αύγῃς, πως μέσα από τη νύχτα τη διπλή του ούρανοσ και των δέντρων, βρήκε τό δρόμο του ίσαμε τὰ όνειρά σου ε

μαντατοδότης που ξεπετιέται απ' την ανατολή. Ο κόσμος δέν μπορούσε να σε πιστέψῃ όταν έφώναξες : «Έρχεται ο ήλιος, κι ή νύχτα πάει πιά.»

Ω έσύ, που κοιμάσαι, ξύπνα!

Εσοκέπασε τό μέτωπό σου προσμένοντας την πρώτη εδλογημένη άχτίνα του φωτός, και ψάλε μαζί με τό πουλι της αύγῃς θεσμά και χαρούμενα.

Ο ζητιάνος που είναι μέσα μου σηκασε τὰ δυνατισμένα του τὰ χέρια προς τον άναστρο ούρανό και φώναξε μέσα στο αυτί της νύχτας την πειναλέα του επίκληση.

Τὰ παρακάλια του πετάξανε προς τό τυφλό σκοτάδι, που στέκεται σαν έκπτωτος θεός, μέσα σε θλιβερότατο ούρανό, γεμάτον από νεκρές έλπίδες.

Του πόθου τό παράπονο επέθαινε στ' άχείλι μάς άβύσσου άπελπισιάς ένα πουλι στενάζοντας φτερούγιζε τριγύρω από μιάν έρημη φωλιά.

Μά όταν έροιξε ή αύγη την άγκυρά της στο περιγιάλι της ανατολής, ο ζητιάνος, που είναι μέσα μου, αναπήδησε φωνάζοντας : «Έδλογημένος είμαι, γιατί ή νύχτα ή κουφή μ' άπαρήθηκε κι' ο θησαυρός της άδειος είναι.»

Κ' έτραγουδήςε : «Ω Ζωή, ο Φώς, πόσο πολύτιμα είστε! και πολύτιμη κι' ή χαρά που σας έγνωρίσε επί τέλους!»

Ι. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝΣ

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Πέρασε τελευταία από την Αθήνα ο Ίνδός ποιητής Ραμπιντρανάθ Ταγκός. Είδε τον τόπο μας και τὰ χάλια μας, δέν δέλησε να δη τις άρχαιότητες, άκουσε προσφωνήσεις και δέχθηκε ένθοδοσμες και τέλος... ένθουσιασμένος μάς έδωσε... σέντε φάσιμελα κι' έξακολούθησε τό ταξίδι του.

Ο Ψυχάρης φαίνεται πως δέν είναι καλά τελευταία. Όχι μόνον σωματικά, που μάς λυπει αυτό άρκετά, αλλά και διανοητικά, που μάς προξενεί μεγαλύτερη λύπη. Δίνει συνεντεύξεις σε Αθηναϊκές εφημερίδες και τὰ βάζει με τον Παλαμά—κατά παλαιό του σύστημα, πάντοτε, να τσακώνεται με τους καλύτερους φίλους και συνεργάτες του. Έχουμε πρόσφατη την έντύπωση του καγγά του με τό μακαρίτη Ταγκόπουλο, όπου δέν άφησε βρασιά του δρόμου και βρωμιά της άρκετά βρώμικης ψυχής του, να μη την εβῆ επάνω στον άσπιλο και άγνό έκείνον ιδεολόγο. Κακόν, βλέπετε, τό γῆρας ού γάρ δέχεται μόνον Δικαιώνεται για μωριστή φορά τό άρκετο σητό.

Διαβάζουμε ότι ο Ποιητής των «Ασφύδων» προκειται να προλογίσῃ κάτι «Έρωτικούς Έπιλόγους». Και κάνουμε τό σταυρό μας σαπαίνοντας. Είμαστε ή δέν είμαστε καλά, κ. Μαλακός;

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ Κ' ΕΛΕΓΕΙΑ

Στή μνήμη του αλησμόνητου Πατέρα μου, του λογογράφου Δημήτριου Π. Ταγκόπουλου, που πέθανε πέντε τέτιον κείρο — 21 του Μάρτη 1926.

Πατέρα μου καλὲ κι ἀγαπημένε,
Προστάτη μου ὡς τὴν ὕστερη στιγμή,
Στὴ θύμησή μου ὡς πρῶτα πάντα μένε,
Μὴ θέλεις ἔρμο νὰ μ' ἀφήσεις, μὴ.

Μ' ἀνάστησες ἀστάλωτο κλωνάρι
Κι ὅ,τι κι ἂν εἶμαι, ἔσένα τὸ χρωστῶ.
Τοῦ τραγουδιοῦ κι ἂν πῆρα κάποια χάρη,
Τὸ βλέφαρο ἂν ξανοίγω τὸ κλειστό.

Ὅ,τι κι ἂν εἶμαι : ἐργάτης, στρατοκόπος,
Τοῦ ὄνειρου νύχτα μέρα δουλευτής,
Σ' ἔσένα τὸ χρωστῶ κι ἄς εἶταν τρόπος
Νὰν τὸδειχνα τρανὸς διαλαλητής.

Χωρὶς Ἑσένα, φίλε και προστάτη,
Μήτε καλυδὸ που νοιώθω τῆς καρδιάς,
Τὸν πλανημένο μοιάζω στρατολάτη
Ποῦ χάνεται στὰ βροχία τῆς νυχτιάς.

Ποῦ πάω και ποῦ, ξυλάρμενο καρᾶβι
Με φέρνει τ' ἄγριο κύμα τοῦ νοτιᾶ,
Ποῦ σὰν ἀφηγιασμένο λὲς και σκάβει
Τῆ θάλασσα, με τὸση ἀποκοτιά.

Ποῦ πάω ! Κ' εὐὸ ποῦ νᾶσαι νὰ κρατήσεις
Τὸ τιμόνι τοῦ πλάνου λογισμοῦ,
Στὴν ἴσια δημοσιά νὰ μ' ὀδηγήσεις,
Τὸ φέγγος νὰ μοῦ δώσεις τ' οὐρανοῦ.

Πῶς σὰν τὴ μάνα κλωσσα ποῦ μαζεύει
Τ' ἀφτέρωτα πουλιά, μες στὰ φτερά,
Καθὼς γεράκι ἀπὸ ψηλά ἀγναντεύει,
Καθὼς χυμαίει σ' ἐμὲ μιὰ συμφορά,

Στὸν ἥσκιο Σου, πῶς νᾶτανε νὰ μένω
Στὴν ὄλη μου ζωὴ, και νὰ θωρῶ
Τὸ βλέμμα Σου τὸ τρισαγαπημένο,
Τὸ βλέμμα Σου τὸ τρισαστραφτερό.

Χωρὶς Ἑσένα, ἀδύναμη ἢ καρδιά μου,
Σακάτης κι ὁ πικρὸς ὁ λογισμός.
Ξερὸφυλλα στὸ χῶμα τὰ ὄνειρά μου,
Κ' ἐρείπια, ὡς νὰν τὰ σόριασε σεισμός.

Ἡ Λύρα μου σὰν ξέρυλλο ἓνα δέντρο
Ποῦ τὸ χτυπάει περυνώντιας ὁ βορᾶς

Και σὰν παλὸ κι ἀραχιασμένο κέντρο
Τὸ παλάτι τῆς ἀκλήρης γενιᾶς.

Χωρὶς Ἑσένα, ἀνώφελοι κι οἱ Ἀγῶνες,
Τὰ φλόμπουρα ριγμένα κατὰ γῆς,
Δίχως στρατιῶτες τώρα κι οἱ στρατιῶνες,
Και χαλαρὰ τὰ τόξα τῆς ὀργῆς.

Ὅ! πῶς καρδιά ξανά θὰ φτερουγίσεις
Και πῶς θὰ μοῦ γελάσεις, θεῖε ρυθμέ,
Τὸ χέρι σου, Πατέρα, ἂν δὲν κινήσεις
Ἐμφύχωση νὰ φέρεις πρὸς ἐμέ!

Ἡ νύχτα δολερὴ πῶς με τυλίγει
Στὸ μαῦρο τῆς τὸ κρέπι, κι ἢ πνοὴ
Ποῦ μοῦχες δώσει, φεύγει λίγη λίγη,
Και σὰν κερὶ ἀρχολυᾶνει κι ἢ ζωὴ.

Και πάω. Ποῦ πάω ξυλάρμενο καρᾶβι
Ποῦ τὸ σκουντάει τὸ κύμα τοῦ νοτιᾶ,
Κι οὔτε ἓνα φῶς στὸ πέλαο δὲν ἀνάβει,
Κ' ἢ θάλασσα εἶναι ἀπέραντὴ πλατιά.

Ποῦ πάω! Κ' εὐὸ ποῦ νᾶσαι νὰ κρατήσεις
Τὸ τιμόνι τοῦ πλάνου λογισμοῦ,
Στὴν ἴσια δημοσιά νὰ μ' ὀδηγήσεις,
Τὸ φέγγος νὰ μοῦ δώσεις τ' οὐρανοῦ.

Εἶναι βαρὺς ὁ πόνος ποῦ λυγίζει
Τὸ δέντρο, πρὶ νὰ δέσει τὸν καρπὸ.
Τὸ γρασιδί τὸν τάφο κι ἂν στολίζει,
Τὸ ξαίρω, εἶναι τὸ χῶμα του ναποῖ!

Πατέρα μου καλὲ κι ἀγαπημένε,
Προστάτη μου ὡς τὴν ὕστερη στιγμή,
Στὴ θύμησή μου ὡς πρῶτα πάντα μένε,
Μὴ θέλεις ἔρμο νὰ μ' ἀφήσεις, μὴ!

Μ' ἀνάστησες ἀστάλωτο κλωνάρι
Κι ὅ,τι κι ἂν εἶμαι, ἔσένα τὸ χρωστῶ.
Τοῦ τραγουδιοῦ κι ἂν πῆρα κάποια χάρη,
Τὸ βλέφαρο ἂν ξανοίγω τὸ κλειστό.

Ὅ,τι κι ἂν εἶμαι : ἐργάτης, στρατοκόπος,
Τοῦ ὄνειρου νύχτα μέρα δουλευτής,
Σ' ἔσένα τὸ χρωστῶ, κι ἄς εἶταν τρόπος
Νὰν τὸδειχνα τρανὸς διαλαλητής.

(Μαρούσι 16)3)27)

ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

(Προτομή Β. Φαληρέα)

Γεννήθηκε στὴν Ὑδρα στὶς 12 τοῦ
Δεκέμβρη 1867. Παιδί τοῦ Παναγιώτη
Δ. Ταγκόπουλου, ποῦ εἶταν ἐπαρχος,
και τῆς Πολυξένης, τὸ γένος Ἀθανα-
οίου. Οἱ πρόγονοί του, κι ἀπὸ τὰ δύο
σπίτια, ἦσαν ἀνθρώποι τοῦ Ἀγῶνος,
ἱερολοχίτες.

Ἐχασε τὸν πατέρα του 8 χρονῶν
και ἀνατράφηκε στὴν Ἀθήνα, τὴν πα-
τριδα τῆς μάνας του.

Στὰ 1890 πῆρε τὸ δίπλωμα τοῦ
γιατροῦ και τὴν ἴδια χρονιά τύπωσε
τοὺς «Πρῶτους στίχους». Ἀπὸ τὰ 1887
ὡς τὰ 1890 ἔγραψε τακτικὰ στὸ «Ρα-
μπαγᾶ» περὶ και στίχους. Ἐπίσης συ-
νεργάστηκε στὸ σατυρικό «Ἄστυ» και
στὴν «Ἐστία» ὡς ἀρχισυντάκτης.

Τὸ Γενάρη τοῦ 1903 ἔβγαλε τὸ
«Νουμᾶ» ποῦ ἐξακολούθησε τὴν ἐκ-
δοσή του ὡς τὰ 1922. Στὶς 18 τοῦ Δε-
κέμβρη 1922 γιόρτασε τὰ ἑικοσάχρονα
τοῦ «Νουμᾶ». Ἀπὸ χρόνια ὕστερα, 1923
—1924, τὸνὲ συνέχισε ὁ γιός του Πά-
νος Δ. Ταγκόπουλος.

Πέθανε στὶς 21 τοῦ Μάρτη 1926,
τὸ βράδυ, στὴν ὁδὸ Αἰδύμου ἀρ. 36,
ἀπὸ συμφορήση και ἰδίως ἐξ αἰτίας
τοῦ θανάτου τῆς μικρότερης κόρης του
Μυριέλλας.

Εἶτανε γραμματέας τῆς Σχολῆς
τῶν Καλῶν Τεχνῶν ἀπὸ τὰ 1925 και εἶχε τι-
μηθῆ με τὸ Ἀριστεῖο τῶν Γραμματῶν και
Τεχνῶν.

Ἐγραψε πολλὰ θεατρικὰ ἔργα, ρομάντσα,
διηγήματα, φιλολογικὰ πορτραῖτα, κριτικὲς με-
λέτες, χρονογραφῆματα κτλ, ἀνάμεσα στὰ ὅποια
ἐκχωρίζουνε τὸ τρίπρακτο κοινωνικό δράμα, ἢ
«Μητέρα», τὰ μονόπρακτα «Στὴν Ὀξόπορτα»
και «Μαῦρο Χέρι» και τὸ ρομάντζο : «Πλάτ
στὴν Ἀγάπη», χαρακτηριστικὸ γιὰ τὴν ἀπλότητα
τοῦ ὕφους και τὴν ὀμαλότητα τῆς Δημοτικῆς
γλώσσας, ποῦ εἶναι ἴσως τὸ κυριώτερο γνώρισμα
τῆς τέχνης του.

Ἀνέκδοτα ἔργα του ὑπάρχουνε πρὸς ἐκδοσὴ
ἀπὸ τοὺς ἐκδοτικούς οἴκους Γ. Βασιλείου,
Χρ. Γενιάση και Μ. Ζηκάκη, τὸ ρομάντζο
«Πρῶτα ἢ Ζωὴ», τὰ διηγήματα «Λυδία λίθος»,
και ὁ δεῦτερος τόμος τῶν δραμάτων του.

Με τὴ συμπλήρωση χρόνου ἀπὸ τὸ θάνατό
του, τὰ «Παρασκηνία» ἀφισερῶννε σήμερα λί-
γους ἐπιμνημόσυτες σελίδες στὴν ἀσβυστὴ θύ-
μησή του πρωτοεργάτη τοῦ Δημοτικισμοῦ και ἐκ-
χωριστοῦ γιὰ μᾶς θεατρικοῦ συγγραφέα.

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἄπ' τὴν ἡμέρα ποῦ ἡ Μυριέλλα σου
—τὸ μυστικὸ σου τὸ τραγούδι,—
πῆρε φτερά κι' ἀπὸ τὸ Σείριο
πρὸ πέτρα πέταξε ἀγγελούδι,

Δὲ ζοῦσες πιά... Τὴ γῆ δὲν πάταγες...
Κι' ὀλο πρὸς τ' ἄστρα εἶχες στραμένα
τὰ μάτια σου, φτωχέ μου, ποῦ εἶτανε
πάντα στὸ δάκρυ φορτωμένα.

Κι' ὅπου ἂν στεκόσουν, μιὰ ὑπερκόσμια
φωνὴ ἀκουγες ποῦ σοῦλεγε : «Ἐλα!»
Και τέλος ἔφουγες χαρούμενος
γιὰ ν' ἀνταμώσης τὴ Μυριέλλα.

Κι' ἐμεῖς,—ὅπου σκληρὰ μᾶς ἀφῆσες,—
εἶ κλαίμε γιὰ τὸ θάνατό σου,
Ἄφου εἶταν ἡ ζωὴ σου θάνατος
κι' ἐκεῖνος λυτρωμός σου, φῶς σου,

Ρονιάκ—Προβηγγίας

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Σου εΐταν πάλεμα ή ζωή, μά καρπερός σου ό πόνοσ. Σου πρέκει στό κεφάλι σου τήσ δάρνησ τό στεφάνι. Ό θάνατοσ έν ένθισμα φέρνει σέ Σε πού ό χρόνοσ δέ θά σου τό μαράνη.

Τό φτωχικό τραγοῦδι μου στόν τάφο σου κεράκι
ε' άνάφτω τήσ ώραιάσ φωνήσ Έργάτη και Πατέρα.
Τήν άκριφή σου άν δέν τή βοήσ σ' άλλη εύτυχιάσ
(σφαίρα,
όσ σουγγυλκάνη ύπνοσ βαθύσ τήσ Μοίρασ τό φαρμάκι.

ΑΙΛΗ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ

Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ

(Στήν πικραμένη ψυχή
του μακαρίτη Δ. Τ.)

— Όχι, καλέ μπαμπάκι, δέ μ' αγαπάει. Αδ-
τό τό ξαίρω καλά. Δέ με γελάει έμένα ή καρ-
διά μου.

— Δέν έχεις δίκιο. Σ' αγαπάει και σ' αγα-
πάει πολύ. Πώσ θά μπορούσε να μή σ' αγα-
πήση;

— Δέ μ' αγαπάει σου λέω, χρυσέ μου πατέ-
ρα. Άκουσέ με. Δέ γελιέμαι. Εγώ εύκολα. Άν
μ' αγαπούσε, τόσες μέρες πού χαροπαλεύω τώ-
ρα έδω μέσα έρημη, θάρχότανε να με ιδή. Αδ-
τόσ δέν ήρθε ούτε μια φορά. Μά και τί νάρθη
να ιδή; Ένα σκιάχτρο, ένα σκελετό, πού νομί-
ζεις πώσ μόλις βγήκε άπ' τόν τάφο! Και όμως
πόσο θά μου γλύκαινε τις τελευταίες στιγμές
μου ό έρχομόσ του! Θα πέθαινα ευχαριστημέ-
νη, πού ευχαριστημένη. Μά δέ μ' αγαπάει,
όχι.

— Σου λέω και πάλι πώσ έχεις άδικο. Σ' α-
γαπάει και σ' αγαπάει και πάρα πολύ μάλιστα.

— Έτσι άσχημη πού έγινε;

— Και ποιόσ σου είπε πώσ έγινεσ άσχημη;

— Μου τό είπε ό καθρέφτης μου. Σήμερα
έριξα μια ματιά μέσα και τρόμαξα και συχα-
θηκα και γώ ή ίδια τόν έαυτό μου.

— Σου τό είπε ό καθρέφτης σου... Ό καθρέ-
φτης σου είναι ένας μεγάλος ψεύτης. Δέν ξαί-
ρει τί λέει. Άδυνάτησεσ λίγο άλήθεια, μά τά
μάγουλά σου είναι κατακόκκινα και τά όμορφα
μεγάλαπρασινογάλαζαμάτιασου, πού μεγάλα τώρα
και πού λαμπερά σκορπίζουνε μια γλύκα και μια
μαγεία μοναδική. Ποιόσ θά μπορούσε να μή
σ' αγαπήση;

— Καημένε πατέρα! Τά μάγουλά μου είναι
κόκκινα και τά μάτια μου λάμπουν άπ' τόν πυ-
ρετό. Κοίτα τά μπράτσα μου πώσ έγιναν, πε-
τσι και κόκκινα. Τι άσχημα! Και όμως είχα
άλλοτε παχουλά και όμορφα χέρια, πού τά ζή-

λευαν οι φιλενάδες μου. Όχι δέ μ' αγαπάει
κανένας έμένα πιά. Και άν είναι και κανένας,
πού να με λυπιέται και να μάγαπάει, στα χόλια
πού κατάντησα, δέν είναι, όχι, εκείνοσ, είσαι
μονάχα σύ. Έκείνοσ δέ μ' αγαπάει. Άν μ' α-
γαπούσε όπως μ' αγαπούσε μια φορά, πού ξε-
νυχτούσε κάτω άπό τόσπτι μας, θάρχότανε, χω-
ρίς άλλο να με ιδή.

— Ναί, έχεις δίκιο, θάρχότανε, δέ μπορούσε να
μήν έρθη, άν σ' αγαπούσε. Μά είναι και κείνοσ
άρρωστος, πώσ θέλεις νάρθη;

— Είναι άρρωστος άλήθεια; Τότε γιατί δέν
μούγραψε δύο λέξεις να ήσυχάσω; Όχι μπαμπά-
κα μου, δέν μ' αγαπάει τό ξαίρω. Μ' αγαπάς
σου πολύ και νομίζεις πώσ μ' αγαπάει και κείνοσ.

— Θα σου γράψη, μείνε ήσυχη. Δέ μπορεί
να μή σου γράψη. Ήτανε βαρεία άρρωστος
και δέ μπορούσε να τό σκεφτή και δέ μπορούσε
να γράψη. Μά τώρα είναι καλλίτερα και θα σου
γράψη.

— Πατέρα, δέ θα μου γράψη. Είμαι βε-
βαία, όπως σε βλέπω και με βλέπεις. Τούτσιλα
τόσα γράμματα και δέ μ' άπήνησε σε κανένα.
Και θα πεθάνω με τό παράπονο στα χείλη πώσ
δέ μ' αγαπούσε, πώσ δέ μ' αγάπησε ποτέ, ένφ
εγώ τόν λάτρευα. Πόσο μαύροσ θάνε ό θάνα-
τόσ μου!

— Μά πώσ ήθελεσ να σ' άπαντήση, άφου ή-
τανε άρρωστος; Τώρα πούγινε καλλίτερα, θα
θ' άπαντήση χωρίς άλλο. Δέ μπορεί να μή σ'
άπαντήση. Εγώ ό ίδιοσ θα φέρω τό γράμμα
του. Πάω κούλασ.

— Στο καλό, μπαμπάκι μου. Άν μου φέ-
ρης γράμμα άπ' αυτόνε, θα πεθάνω εύχαρι-
στημένη.

Σέ λίγο ένας άνθρωπος μεσόκοπος, ψαρόσ,
ψηλόσ, με άδρά χαρακτηριστικά και με μια
μαγούρα στο χέρι, πού ήτανε γερασμένοσ πε-
ρισσότερο άπό τά βάσανα, παρά άπ' τά χρόνια,
δρασκέλιζε άνήσυχος, με μεγάλα βήματα, τά
ξερά χωράφια, πού χωρίζανε την Κλινική άπ'
την πόλη και σε λίγο έμπαινε μέσα σ' αυτή
ιδροκοπημένοσ και κατασκονισμένοσ. Έτσι, ό-
πως ήτανε, χωρίς να σταθί πουθενά να ξεσκο-
νιστή και να ξανασάνη έτρεξε παντού, σ' όλα
τά κέντρα, σε καφεενεία, σε ζαχαροπλαστεία,
σε μπυραρίες και σε μπαρ. γυρεύοντάσ τό νέο
π' αγαπούσε ή κόρη του. Πουθενά όμως δέν
μόρεσε να τόν βρή. Είχε αποκάμει και άπελ-
πιστει πιά και ή θλίψη του ήτανε άπερίγρα-
πτη. Μά να μπροστά του άξαφνα ένας φίλοσ
του νέου.

— Πέσ μου, πού, πού είναι ό Κώστας; Έσθ
θα ξαίρης, δέν μπορεί να μήν ξαίρης, γιατί
είστε άχώριστοι.

Έκείνοσ του έριξε μια ματιά και τόν λυπή-
θηκε στην κατάσταση, πού βρισκότανε. Δί-
στασε μια στιγμή και είπε:

— Ό Κώστας;.. Πού μάσ ώρας τόν άφη-

κα έδω κοντά στο Ντάνοικ, πού χόρευε, μά δέν
ξαίρω άν είναι ακόμα εκεί.

Ό πατέρας έτρεξε στο Ντάνοικ και μπήκε
μέσαταραγμένοσ. Ό άρραβωνιαστικόσ τήσ κόρησ
του ήταν άλήθεια εκεί. Στην άγκαλιά μάσ ζω-
ηής ξανθιάσ χόρευε φόξ τρότ, με την τζάζ
μπάντ, και φλερτάριζε μαζί της γλυκοχαχανί-
ζοντασ. Τό αίμα άνέβηκε στο κεφάλι του πα-
τέρα. Περίμενε όσο πού τελείωσε ό χορόσ κ'
έπειτα τόν πλησίασε με προσποιητή γαλήνη και
του είπε:

— Παιδί μου Κώστα, θέλω να σου μιλήσω.
Είναι άνάγκη. Πάμε μια στιγμή σ' άντικρουτό
καφενείο.

— Τι να μου πήτε; δέν έχω καμιά κουβέν-
τα μαζί σας.

Στά μάτια του πατέρα φάνηκε μια λάμψη
άγρια, μά άμέσωσ χάθηκε.

— Σε παρακαλώ, παιδί μου, κατάλαβέ το, εί-
ναι άπόλυτη άνάγκη να σου μιλήσω.

— Πάμε.

Βγήκανε σιωπηλοί άπ' τό Ντάνοικ και πή-
γανε στο καφενείο. Καθήσανε σε μιάν άκρη. Τό
καφενείο την ώρα κείνη ήταν έρημο. Τέσσε-
ρες, πέντε πελάτες όλο, όλο καθόντανε έδω και
κει σε μερικά τραπέζια και διαβάζανε φημε-
ρίδες.

— Ορίστε ήρθα. Τι με θέλτε. Σάσ τό εί-
πα τόσες φορές. Την κόρη σας δέν την αγαπώ,
δέν την παίρνω. Κάμετε ό,τι θέλετε.

Τά μάτια του πατέρα λάμπανε πάλι άγρια
κ' έσφιξε νευρικά με τά δυο του χέρια τη μαγ-
γούρα έτοιμοσ να την καταφέρη στο κεφάλι του
νέου μά κρατήθηκε. Σε τί θα τόν όφελούσε
αυτό; Η έτοιμοθάνατη κόρη του περιμένε τό
γράμμα, πού τήσ έποσχέθηκε, κών δέν τήσ τό
πήγαινε, θα πέθαινε με τό παράπονο στο στόμα.

— Την κόρη μου δέν θέλω να την πάρης.
Δέν σου τη δίνω εγώ την κόρη μου, όχι. Την
κόρη μου την άρραβωνιασάωραμ έναν άλλον, την
άρραβόνιασα με τό Μαύρο Καβαλλάρη, πού
είναι πολύ δυνατό και άξιο παλληκάρι, και θα
την πάρη αυτόσ με τό σπαθί του. Άλλο θέλω
άπό σένα.

— Τι θέλτε;

— Ένα γράμμα.

— Ένα γράμμα;

— Ναί, ένα γράμμα. Να χαρτί, να και Άμε-
ρικάνικο κοντυλοφόρο με μελάνη και γράψε τό
γράμμα.

— Τι να γράψω;

— Μια άπάντηση στα γράμματά της πού
σουστάλε.

— Όχι, άδερφέ, μή με σκοτίζετε. Δέ μπορώ
να γράψω έτοιμα γράμματα.

Δοκίμασε να σηκωθή. Ό πατέρας τόν άρπα-
ξε άπ' τό μπράτσο και τόν κάθησε πάλι στην
καρέκλα. Τά χέρια του σφιζανε και πάλι νευ-
ρικά τη μαγούρα, μά πάλι κρατήθηκε:

— Άκουσε, — του είπε — είναι άπόλυτη ά-

νάγκη να γράψης τό γράμμα, πού σου είπα, με
τό καλό, άλλιωσ δέ φεύγεισ ζωντανόσ από δω
μέσα. Σν σκότασε με την άπιστία σου τό παι-
δί μου, μή μ' αναγκάσης και μένα να γίνω φο-
νιάσ. Πρόσεξε καλά!

Η ίδια άποφασιστικά άγρια λάμψη ξανα-
φάνηκε, έντονώτερη τώρα, στα μάτια του πα-
τέρα. Ό νέοσ την είδε τη φορά αυτή και τρό-
μαξε.

— Μά τί να γράψω; — είπε — δέν ξαίρω τί
να γράψω.

— Και όμως, όταν μικρούλα την ξεμάλισες,
ήξαιρες κ' έγραφεσ ώραία γράμματα και τήσ
έδωκεσ και τό λόγο σου πώσ θα την πάρης κ'
έπειτα την παρατήρησε. Τι να γράψης τώρα, τί
να γράψης;... Να γράψε όπ σου ύπαγορέψω
εγώ. Άρχισε:

«Χρυσή μου αγάπη!

Έλαβα όλα τά γράμματά σου και λυπήθηκα
κατάκαρδα πού δέ μόρεσε να σ' άπαντήσω
νωρίτερα, γιατί ήμουνε και γώ βαριά άρρω-
στος. Κάποιο κακό μάτι ζήλεψε την εύτυχία
μασ και μάσ βίασκανε και τούσ δυό και μάσ έ-
καμε να ψυχραθοῦμε και ν' άρρωστήσουμε, μά
γρήγορα θα γίνουμε καλά να συνεχίσουμε την
αγάπη μας. Κοίταξε ό Μάης πώσ γελάει γύρω
μασ με χίλιεσ όμορφιεσ και χίλιεσ χάρεσ. Τά
λουλούδια μουσκουρίζουνε. Τά πουλιά κελαι-
δούνε γλυκά. Για μάσ μυρίζουν τά λουλούδια,
για μάσ λαλούνε τά πουλιά. Για μάσ ή γή ντύ-
θηκε την πιδ όμορφη λουλουδένια φορεσιά της
και μοιάζει σαν άνθοστόλιση νυφούλα. Γίνε
καλά, αγάπη μου, μια όρα γρηγορώτερα γιατί
βιάζομαι και γώ να σε ιδώ στο πλευρό μου
νυφούλα στολισμένη σαν την άνοιξη. Ω! πό-
σο εύτυχημένοσ θαμαστε τότε! Ό καθένας μασ
θα ζή μόνο για τόν άλλονε κ' οι καρδιέσ μασ,
ένωμένεσ, θα τραγουδοῦνε τό ίδιο γλυκό αιώ-
νιο έρωτικό τραγοῦδι. Η ζωή μασ όλη θάνε
μια χαρούμενη άνθοφόρα άνοιξη.

Γίνε, γίνε καλά τό γρηγορώτερο, καλή μου,
γιατι βιάζομαι πολύ.

Χιλια φιλιά στα μεγάλα πανέμορφα μάτια
σου και στο γλυκό σου στόμα.

Δικός σου για πάντα

Κώστας»

Τάπλεσε σένα φάκελο και τό πανάγορψε.
Ό πατέρας τάρπαξε άπ' τά χέρια του κ' έ-
φυγε. Πήρε τό δρόμο για την Κλινική. Στα
κουρασμένα πόδια του έννιωθε φρερά και πε-
τούσε. Βγήκε έξω άπ' την πόλη. Τώρα πιά δέν
είναι θλιμένοσ, όπως ήτανε σαν κατέβαινε άπ'
την Κλινική. Η χαρά πλημμυροῦσε τά στήθια
του κ' έτρεχε και κηδοῦσε και γελοῦσε και τρα-
γουδοῦσε σα μικρό παιδί. Η μυρουδιά άπ'
τάγριολούλουδα κ' άπ' τό θυμάρι τόν μεθοῦσε
και τό κελαιδημα άπ' τά μικροπούλια τόν γοή-
τευε. Κρατούσε στα χέρια την εύτυχία του
παιδιού του, την πιδ μεγάλη χαρά, πού θα
μποροῦσε να του δώση στις τελευταίες στιγμέσ

του. Έσφιγγε το γράμμα αυτό στη χούφτα του σαν το φιλάργυρο το χρυσάφι του, και νόμιζε πως κλειούσε εκεί μέσα το μεγαλύτερο θησαυρό του κόσμου. "Αν βρισκότανε, την ώρα κείνη, κάποιος να του χαρίσει ένα βασίλειο, για να του δώσει το γράμμα αυτό, θα τον έφτυνε κατόμουτρα!

Έφτασε στην Κλινική λαχανιασμένος και μπήκε στο θάλαμο. Σ' ένα απλό σιδερένιο κρεβάτι, ένα πλάσμα λευκότερο από τα σεντόνια που το σκέπαζαν, με μάτια μεγάλα με μαύρο στεφανίο τρίγυρα, που γιάλιζαν απ' τον πυρετό, χαροπάλευε. Μόλις τον ένιωσε που μπήκε μέσα άνασκημάθηκε και τα μάτια του βγάλανε φωτιές με μια έλπίδα προσδοκίας.

—Νάτο! νάτο! τώφερα όπως σου υποσκέθηκα, λέει ο πατέρας, δίνει το γράμμα στην κόρη, πέφτει άποκαμωμένος άπάνω σε μια καρέκλα και τα δάκρυα πλημμυρούνε τα μάγουλά του.

Η κόρη άνοίγει το γράμμα και το διαβάζει τρεχάτα. Το πρόσωπό της άστραποβολάει από χαρά, το φιλεί πολλές φορές και λέει:

—Πόση χαρά μου έδωκες, χρυσέ μου μπαμπάκι, δε μπορούεις να το φανταστής! Τι καλός που είσαι! Τώρα μπορώ να πεθάνω ευτυχισμένη!

Κλεί τα μάτια της και βυθίζεται σε μια βαθιά νάρκη, ένθ' στο πρόσωπό της ζωγραφίζεται μια άπέραντη γαλήνη κ' ένα χαμόγελο εδνυχίας πλανιέται στα χείλη της.

Ο πατέρας σκουπίζει με το μαντήλι τα δάκρυά του, σκύβει σιγά, τη φιλεί στο μέτωπο και φεύγει πάλι για την πόλη με καρδιά εξαλαφρωμένη.

ΤΥΜΦΡΗΣΤΟΣ

ΣΥΓΓΡΟΝΟΙ ΓΑΛΛΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΙΩΣΗΦ ΝΤΕΛΤΕΓΓΑ

Ο Ιωσήφ Ντελτέιλ—που είναι τώρα 32 μόλις χρονών—είναι ο πολμηρότερος και ο πρωτοτυπότερος μεταπολεμικός γάλλος συγγραφέας. Πρωτοφάνησε το 1920 μ' ένα τόμο ποιήματα κλασσικά που βραβεύτηκαν από τη Γαλλική Ακαδημία. Το 1923 βγάει άλλον τόμο ποιήματα, κι από το 1922 ρίχνεται στο ρομάντζο και δημοσιεύει από τότε ένα καινούριο βιβλίο κάθε χρόνο.

Το έργο του όμως εκείνο που τον έκαμε να εξακουστεί και να θεωρηθεί σήμερα από τις ξεχωριστές σύγχρονες φυσιογνωμίες, είναι η «Ιωάννα ντ' Αρκ», ή γνωστή ιστορία της γαλλίδας χωριατοπούλας, που άρματώθηκε και πολέμησε σαν άντρας, για να κanei ζωντανή από τους Άγγλους.

Σχίζοντας τα ξαύλωτικά πέπλα της παράδοσης πούχαν προκαλέσει και τον έπισημο καθάγιασμό της

Ιωάννας το 1920 από την Καθολική Έκκλησία, ο Ντελτέιλ μ' ένα τρέφο δικό του, έγγελως καινούριο, μιά την παρουσιάζει σά μια χωριατοπούλα με βαθειά πίστη στο θείο μά προ πάντος με πλουσιους τους χυμούς της ζωής μέσα της.

Η άποψη αυτή, όπως ήταν επόμενο, θεωρήθηκε ιερόσυλη από τους τενοκέφαλους καθολικούς, κι όταν βραβεύτηκε με το βραβείο Femina—Vie Heureuse (το σημαντικότερο μιολογικό βραβείο της Γαλλίας μαζί με το Γουγκουρ) σήκωσαν δλόκληρη επανάσταση.

Υστερ' απ' αυτό ο Ντελτέιλ άνακαλύπτει πως έχει το χάρισμα της έπικης διήγησης, κι απ' εδω και προς άποφταίζει ν' άφιερωθεί άποκλειστικά σ' αυτήν. Έτσι το επόμενο βιβλίο του, —Ο Ι Φαντάρο ο Ι (Les Follus)—που βγαλε πέρου, έχει θέμα τον Εδρωποτικό Πόλεμο και μας παρουσιάζει το συγγραφέα του με άνανεωμένη τη φρεσικη τον δύναμη και πρωτοτυπία πούχε τόσο καταπλήξει στο προηγούμενο του βιβλίο.

Ο Ι Φαντάρο ο Ι είναι στο σύνολό τους μια έποικοιτα, μια λυρική σύνθεση του Πολέμου 1914—1918. Το ζήτημα ήταν να συγκεντρωθώ δλόκληρος ο πόλεμος σε 200 σελίδες. Μέτωπο και Μετόπισθεν, Γαλλία και Κόσμος, Άνθρώπος και Φύση—να χωρέσει όλος ο ήλεκτρισμός μέσα σ' ένα σπινθήρα. Ο Ι Φαντάρο ο Ι είναι ένα δοκίμιο συνθέσεως του πολέμου, μās λέει ο συγγραφέας σε κάποιο έπεξηγηματικό άρθρό του στα «Φιλολογικά Νέα» κι άρκει τους τίτλους και μόνο των κεφαλαίων να διαβάσει κανείς για να πεισθεί: I.—'Η Έπιστράτευση. II.—'Η γέννηση του Φαντάρου. III.—'Η Μάχη. IV.—'Ο Μάχημα Ζόφρ. V.—Τα χαρκαώματα. VI.—'Η Φαντάρινα. VII.—Το Βερντέν. VIII.—'Ο Ούιλσον IX.—'Ο Κλεμανσώ. X.—'Ο Λούντεντορφ. XI.—'Η Νονά. XII.—'Ο Φός. XIII.—'Η Άνακοχή. XIV.—'Η Βίρηνη.

Το βιβλίο όμως αυτό δεν κρείπει να έκληφθεί ως πατριδολατρικό ή πολεμοχάρο—ή άφιέρωσή του άμέσως—άμέσως μās το λέει:

Στους πεθαμένους για να ζήσουν!

Στους ζωντανούς, για ν' αγαπήσουν!

Παραθέτουμε όμως κι όλο τον πρόλογο για να νοιώσει ο άναγνώστης καλύτερα τον συγγραφέα καθώς και το άπέναντι μεταφρασμένο κεφάλαιο που είναι από τα χαρακτηριστικότερα.

«Έχω έπικό κεφάλι.

Δεν είμαι μήτε βασιλικός, μήτε κομμουνιστής, μήτε φασίστας, μήτε κών δημοκράτης.

Δεν είμαι καρά ένας άνθρωπος, ένας άνθρωπος με καρδιά.

Όσο θα υπάρχουν χτυποκάρδια μέσα στα στήθια μου, όσο θα υπάρχει λίγο γαλάζιο στο ζενιθ, όσο θα υπάρχουν άνοιξες κάτω απ' τον ουρανό και θα υπάρχουν γυναίκες στον κόσμο, θα φωνάζω: Κάτω ο πόλεμος!

Όμως υπάρχει κάποιος που είναι έξω κι άπάνω απ' τον πόλεμο: είναι ο Φαντάρος.

Έχω έπικό κεφάλι, Ψάλλω το Φαντάρο. Ψάλλω τον Άνθρωπο.»

Γ. ΒΟΥΓΑΣ

Η ΦΑΝΤΑΡΑΙΝΑ

Το Μέτωπο, είνε ο Άντρας.

Τα Μετόπισθεν, είναι η Γυναίκα.

Στο Μέτωπο, ο Φαντάρος: στα μετόπισθεν η Φαντάρινα.

Η Γυναίκα, καρδιά και κειλιά... Κάθε ενέργεια, κάθε συγκέντρωση, βρίσκονται στο μέτωπο στα Μετόπισθεν, τα τρελλά διασκορπισματα, οι χάρες της καρδιάς. Τα Μετόπισθεν έχουν της κοιλιές τη γλύκα, τη μαλακή μάζα, το υπερβολικά εύκολο σντριφτο. Λευκές καρμπύλες, έργα άπειροστημορβως τελικάτα, έδρα της θερμότητας, μυστήριο και τέχνη! Άν η καρδιά είναι η σκληρότερη ουσία του κόσμου, ή κοιλιά είναι ή τρυφερότερη. Άπαλές κοιλιές γάλατος, χλωμές επιδερμίδες έρωτος! Και κάτω από τόσα λεία θέληγτρα, άποπάνω, μια καρδιά που πάλλει, άποκάτω, ή βρωμερή αυτή χύτρα όπου βράζουν και καταστρέφονται οι τροφές της ζωής, το λεβέτι από το γεμάτο χυλούς και σαπίλες, ή κοιλιά, ή άντιθετική κοιλιά: σύνθεση πείνας και έρωτος!

Άξαφνα, ή παλιά άμάχη μεταξύ καρδιάς και λογικού κατέληξε με το μέρος της καρδιάς. Οι δυνάμεις του αδρόρητου και της φαντασίας ξανακατέλαβαν την εξουσία. Οι λόγοι που το λογικό δεν γνωρίζε υπερίσχυσαν κυριαρχικά πάνω στους λόγους που το λογικό γνωρίζε με το παραπάνω. Ήταν αιτιητή μια γενική άνάγκη πέρου, μαγικών ραβδών, θαυμάτων. Άναμενόταν ένας Μεσσίας.

Η λογικευόμενη ενέργεια, άπου έπαιξε μέσα στους αιώνας ρόλο τυράννου, είδε τον έκυτό της να υποβιβάζεται στην τάξη μιας έπιμελητήριας, έπιφορτισμένης με τον έλεγχο και την ταξινόμηση της σκέψης. Από το σκήπτρο κατέβηκε στην κρισάρα. Το λογικό δεν ήταν πιά παρά ένας συνταγματικός βασιλιάς. Η πραγματική κυβέρνηση, ο Πρωθυπουργός της ανθρωπότητας, ήταν η καρδιά.

Εί λοιπόν, ή καρδιά είναι η γυναίκα. Άπάρχει στον κόσμο ένας σημαντικός δυαδισμός άρχων. Ο χρόνος μοιάζει σά να περπατεί σε δυο ποδάρια που ή άναλασσόμενη μετατόπιση των άναποκρίνεται άρκετά καλά με τη ροή και την παλλορροια των πραγμάτων, με το παραταμένο τρεμοζύγισμα των στοιχείων και της σκέψης. Άριστερό, δεξί, άριστερό, δεξί: τέτοιο είναι θαρρείς το αίώνιο πρόσταγμα του Στρατηγού του έπι κεφαλής του Χόμπαντος.

Το δεξί, είναι ο Νους: το άριστερό είναι ή Καρδιά, ή Γυναίκα. Άν το λογικό διάλεξε την κατά πρότίμηση διαμονή του στον άντρα, είναι άναμφισδήτητο πως το σύναλο των δυνάμεων

που ονομάζουμε άνάλογα με τις περιστάσεις υποσυνείδητο, δικίσθηση, ένστικτο, βρίσκουν την ένασρκωσή τους στη γυναίκα. Στη γυναίκα καταλήγουν, στη γυναίκα συγκεντρώνονται τα νήματα του όνειρου, οι ενέργειες της χάρις, ή μάζα του αισθήματος. Άντιπροσωπεύει τον άόρατο κόσμο, την άπόρροια του μυστηρίου. Έχει τις ρίζες της στ' άγνωστα βάθη, το φύλλωμα της στους ψηλότερους, αϊθέρεις. Είναι ο ήλεκτρισμός, ή Σίδυλλα και το Δουλούδι.

Ότι λογικεύεται είναι άρσενικό, ε,τι αισθάνεται είναι θηλυκό. Σκέπτομαι, συνεπώς είμαι άντρας.

Τα μετόπισθεν δε σκέπτονται αισθάνονται. Σ' όλες τις περιοχές: οίκονομολογία, έρωτας, πολιτική, έπιστήμη, τέχνη, παρατηρείται κάτι το σπασμοδικό, το φλογερό, το άθθαίρετο και το μυστικόπαθο, που είναι με τα δλα του το σημάδι της θηλυκής άρχής.

Δε λογικεύεται πιά κανείς τα ζήτηματα, τα αισθάνεται. Μπάζουν ποίηση, δηλαδή ουσία γυναίκεια, στη βιομηχανία, στο πετρέλαιο, στο μυθιστόρημα. Άνάγκη αισθητηρίου, άνάγκη χαρίσματος. Πίστη στο άστέρι. Έπίκληση στη μοίρα. Από το Σιτρέν ως τον Πικκαςό, κανείς πιά δεν είναι τεχνίτης αλλά καλλιτέχνης.

Η γονιμοποίηση του ανθρώπινου έργου δεν εξαρτείται πιά από τη διάνοια ή τη θέληση, αλλά περισσότερο από κάποια μακάρια εύλογια, από κάποια άδιάκοπη έννοια, από κάποια συμφωνία των θεών. Περιμένει κανείς τη έμπνευση, το κεραυνοδόλημα. Και το κεραυνοδόλημα, είναι πράγματι το ουσιαδες σύμβολο της γυναίκας. Το σύμβολο αυτό του έρωτα, το σύμβολο αυτότης γυναίκας βάζει απ' εδω και προς τη σφραγίδα του πάνω στο σύναλο της ανθρωπίνης ενέργειας. Ο πολιτισμός μπαίνει στη χώρα του όνειρου. Η έφευρετικότητα, ή δημιουργικότητα, το προμάντεμα, έχουν περισσότερη πέραση από τη δράγωση και την κοδικοποίηση. Η πίστη δεσπόζει τη Γνώση.

Στο παιγνίδι αυτό η γυναίκα κατέχει άναυτίρρητα τα κληήτερα ατού. Δοκιμαστικές άπόπειρες, μαντική, ένστικτο, να άκριβως σε τί υπερτερεί. Το πνεύμα το γυναικειο είναι ένα θαυματουργό εργαλειό εύρημάτων, μιά θάλασσα έδιοτροπιών. Η φαντασία είναι ή καθ' αυτό ουσία και ο λόγος της υπάρξής της. Η δικτατορία της γυναίκας πάνω σ' ένα είδος πολιτισμού κανούργιου, άγγελικού μαζί και άναρχικού, λαμπερού μαζί και χωλαίνοντος, χαρκαωμένου δλου από άστραπές, από στάχτη κι από ιδιορρυθμία, δίχως κέντρο και δίχως τάξη: να τα Μετόπισθεν!

Είναι ή ώρα της μαστίχας. Ένας κουτσός ένας διαδητικός, ένας καχεκτικός κάθουνται γύρω σ' ένα τραπέζι στο καφενείο του Έμπορίου στο Λιμού.

"Ενας επιτελικός χάρτης είναι ανοιγμένος διάπλατα. Οι κύριοι αυτοί είναι στρατηγοί.

Τα Μετόπισθεν ήταν ο τόπος της στρατηγικής. Όταν ξεπέφτει η στρατηγική στο μέτωπο, θάλλει κι' αναπνύσεται στα Μετόπισθεν. Ο τόπος της εκλογής της είναι το καφενείο. Η ώρα της, είναι η μαστίχα.

Μέσα στην αθούσα μερικά χούφταλα μισοκοιμούνται. "Ενας γέρος έχει δυο μάτια κοκκάλινα. "Ενας κρεμνταλάς κτριναίρης δ'ήχει μέσ' στο φλυτζάνι του. Ο κοκκινομούρης αυτός έχει κήλη, κι' ο μικρός εκείνος ο φαλακρός έχει την αρρώστεια του Πότι. (φυματώση της σπονδυλικής). Όλοι οι πολίτες είναι κατακάθια. Τα Μετόπισθεν! "Ο, τι μαλθακό, δ, τι άχρσο: στα Μετόπισθεν! "Ο, τι είναι μείωση, βλάβη, έξευτελισμός: στα Μετόπισθεν! Τα Μετόπισθεν είναι ένα Νοσοκομείο.

— «Τι ήλιθιο! φώναζε ο κουφός (ο δικηγόρος). Κάνει επίθεση στο Μασίγκι! Δέ γίνεται τίποτε απ' εκεί πέρα! Η νίκη, είναι μία τανάλλα. Πρέπει να τους μαρκώσουμε στο "Υπρ και στις Βός και να σφιγγουμε, να σφιγγουμε, να σφιγγουμε!»

"Ο καχκτικός (ο οικονομικός έφορος) ξεστόμησε μ' ένα φύσημα, μισό-ταμπάκο, μισό πλεμόνι:

— «Περιττό! Όλα είναι περιττά! Δέ θα τους νικήσουμε παρά με την πείνα! Στην κοιλιά! στην κοιλιά!»

Και το λεπτό σάρκινο επάλειμμα που περιτύλιγε τα φτωχά του κόκκαλα, έτριξε.

"Ο γιατρός (ο διαβητικός), ένα δάχτυλο στο γιλέκο, εν' άλλο ύψωμένο προς τον "Ιπποκράτη η το Γαληνό, έκανε διάγνωση:

— «Τρεις σταγόνας πυροβόλου κατά λεπτόν και έγγυωμαι διά την ασθένη».

"Ο κουτσός (είσπρακτωρ των Καταγραφών) κατέγραφε τους θαμμούς σιγορουφώντας το Βερμούτ του. Και το λεπτό πολύτιμο χέρι του με τα φλωρυκαπνισμένα δάχτυλα χειρονομούσε στον άερα με χάρη.

* *

"Ενας στρατηγός διοικεί όλα αυτά τα έκτρώματα, όλα αυτά τα γυναικάρια: ο στρατηγός "Ηθικό. Δέν έχει τίποτε το κοινό με τον Ζόφρ. Ο Ζόφρ έχει ανοιχτά τα μάτια. Ο στρατηγός "Ηθικό τα κλείνει.

Οι Φαντάροι ταμπουρώνονται μέσ' στη λάσπη. Ο στρατηγός "Ηθικό τριγυρίζει καθαλάργης μέσ' τα σύννεφα.

"Ο στρατηγός "Ηθικό, είναι ο αρχιστράτηγος των γυναικών,

* *

"Υπάρχουν τρεις κατηγορίες γυναικών: οι όρατες, οι ήμιλιτικές, κι' οι άρωματικές. "Εκείνες που μάς χυπούν στο μάτι, εκείνες που μάς συναρπάζουν τ' αδιά, εκείνες που μάς φράζουν τή μύτη. Μα κατά τον πόλεμο όλα

ανακατόθηκαν. Κάθε γυναίκα ήταν μαζί, έρωτική, ήμιλιτική, κι' άρωματική. Κάθε γυναίκα ήταν και μία μουσική. Κάθε γυναίκα ήταν κι' ένα άρωμα. Όλες οι γυναίκες είχαν πέντε αισθήσεις.

"Η γυναίκα καρδιά και κοιλιά! "Η αποθέωση της καρδιάς, ναί, και μαζί κι' ο θρίαμβος της κοιλιάς. "Ας τα πούμε δλκ. Δέν κάνω εδώ μήτε μία εικόνα ρόδινη, μήτε μία εικόνα μαύρη. Κάνω μία εικόνα με αληθινά χρώματα. "Αντί να χαϊδύει κανείς την αλήθεια ανάμεικτο από τ' άγνά της πουκαμισάκια και τα περιτυλιγματά της, ας την αγαπήσουμε μία και καλή τσίτσιδη.

Λοιπόν, μέσα στην κοιλιά, υπάρχει ήδονή. "Ο πόλεμος ήταν μία εποχή ήδονής. "Όπως οι φθισικοί είναι διψασμένοι για άπόλαψη, οι αδύναμοι ήταν τρελλοί για έρωτα. Τα έκτρώματα λυγίζαν κάτω απ' τις αισθήσεις τους. Όλα τα μηδενικά ήταν καρδιακά. Όλοι οι καρδιακοί ήταν ξαναμμένοι.

"Επρεπε να έγκαιδιδρυθεί ένα ισοζύγιο μέτξ στον κόσμο, και στη μάζα των σκληρών πραγματικότητων ν' αντιστοιχεί μία ισοδύναμη μάζα παράφορου μυστικισμού. Κάτω απ' τή φτέρνα της φύσεως ανατινάχτηκε ή μεταφυσική. "Όσο πιο καθορισμένο είναι ένα γεγονός, τόσο φωλότερα όρθώνεται το όνειρο. Συντριμμένος από όβιδες ο άνθρωπος επικαλείται την καρδιά.

"Ο αισθηματικός παρέσυρε τον αισθησιακό. "Ενα καλό πρωί ή επιδερμίδα τόκοψε λάσπη. Οι αισθήσεις πάνω απ' όλα.

"Όλες αυτές οι γυναίκες δίχως άρσενικούς, τί όρδη από έπιθυμίες. Μία πού δλη ή ένταση και δλοι οι κανόνες ήταν στο μέτωπο, τα μετόπισθεν δέν ήταν παρά χαλάρωση και ξεχαρβάλωμα. "Η οικογένεια τσακίστηκε σαν ποτήρι. "Η γυναίκα, το κατ' έξοχήν δηλαδή ανάλαφρο, άστατο και ιδιότροπο, ανέλαβε άξεννα τήν τακτοποίηση και διακυβέρνηση. "Η χίμαιρα θρέθηκε αντιμετώπη με την πραγματικότητα. "Ολη ή σάρκινη δορά, προστατευομένη ως τότε από μερικές άρχές, έκυμάτιζε άδέσμευτη. "Ενα είδος οίκτου συνελούσε στο γενικό μαλκάκιμα. Και ή ιδέα εκείνη του θανάτου, ή πιο έξασθενωτική του κόσμου!

Μέσα στο γενικό ανακάτωμα, όλα είχαν μία όση ή άμαρτίας, τα πάντα ένα άρωμα χάρης. "Όλα ήσαν κόνος στην καρδιά, παράδομα, όνειρο. Οι νόμοι ήταν καλάμια. Τα πάντα έμοιαζαν δειλά, άσαφή, έλαστικά. Οι μος τσακίζόντουσαν στην άναμονή, την ξενευριστική σαν άρωμα.

Μέσα στην άτμόσφαιρα αυτή ζεστής σέρρας ή αιδώ ξεθώριασε. Στον ήχο του πυροβόλου, όλα ήταν έπιτετραμένα. "Εφτανε να σηκώσει ένας φαντάρος το μικρό του δάχτυλο. "Ενας φαντάρος!... "Η θέα ένός μαντώ έκανε τις φλέςες να λιγώνονται. "Η σάρκα γινόταν ύπάκουη σά νικημένη. Κάθε άδειοάχος ήταν κι' ένα βασικόπου-

λο του παραμυθιοθ. "Ο φαντάρος είχε όλα τα δικαιώματα. Στιγμές ή κατοχή έπαυρνε όψη μυστηρίου. "Εκείνο τον καιρό ή έπιθυμία γίνηκε ένα είδος καθήκον. "Ηταν το δικαιοστάσιο της καρδιάς.

Γεμάτα έργοστάσια από γυναίκες έδραζαν μέσξ στο πάθος. Οι σωροί αυτοί γεννητικών όντων άπέπνεαν μία όση κολάσεως. Μία φρενίτις είχε καταλάβει τα νεφρά. Χίλιες θερμές έπαφές πλεκόντουσαν μέσ' σε περιστάσεις όργανικές. Οι παντρεμένες ήταν χήρες. "Αίχως να το νοιώσει, ή γυναίκα γίνηκε θηλυκό.

"Ο "Ερωτας, αντιστάθμισμα του θανάτου! Τα παιδιά ήσαν όλα έφηβα. Τα πάντα ήταν άφορμή. Το παραμικρότερο παιδί ήταν γεμάτο ύποσχέσεις. Δίαν σημασία στις έλαφρότερες έπαφές. "Ενα άγγελμα ήταν μία όμολογία. "Η έννοια των πραγμάτων περιπλέχτηκε, οι αισθήσεις περιπλέχτηκαν. Ξαφνικές έξάψεις διαδεχόντουσαν κλάδαρες καταπτώσεις. Και δάκρυα βρόση... "Ο έρεθισμός αυτός της άγωνίας ήταν τεχνητός και πρωτοφανής... Τα χάρδια ζητούσαν από τα έπουράνια τον καθαγιασμό τους. Οι γέροι τριβιολογούσαν τα κορίτσια με ύφος θρησκευτικότητας. "Ο άγγελος παρατηρούσε με σοδαρό βλέμμα τις πιο παράξενες καθάλαριες.

Οι γοητευτικές αυτές ταραχές κλόνισαν το λογικό. Τα μαθηματικά χρεοκόπησαν. Το αστάθμιστο καταπόντισε τον ύπολογισμό. Οι τροφικές στερήσεις άποτέλειωσαν τήν ιδανικοποίηση του άφαιμαγμένου σώματος του κόσμου. Σε λίγο όλα γίνηκαν άγγελικά. "Η σάρκα γίνηκε μυστικόπαθη. Τα ξεχειλίματα της καρδιάς έ-

σερναν έρπετά μαζί με πτηνά. Δαιμόνοι και άγιοι, άνάκατοι, ταλαντευότουσαν μέσ' στη θύελλα. Το καλό και το κακό δάγκανε τήν ούρα του άλλου μέσα στα έπουράνια.

Το καλό και το κακό. Γιατί ήταν ή έποχή όπου ή γυναίκα έφτασε στο μεγάλο μεγαλειο. Κλωτώνοντας με το πόδι τους λεπτούς περιορισμούς του φύλου της, ανέβηκε με μεγάλα βήματα μέσα στην "Ανθρωπότητα. "Απολαύσεις, χάρες: ποδοπάτησε το τσουβάλι αυτό με τις χάρες και πήρε στα χέρια της τήν άρετή της. Μπρός στις θυσίες της σαρκής, έδειξε άνέπικρη τήν ούσια της. Σε βάθος λιποψυχίας και άμαρτιών, όρθώθηκε μ' όλη της τή σιδαρή άρχοντιά. "Από το έλαχιστότερο ως το ψηλότερο, άναρριχθήθηκε στα σκαλοπάτια της ζωής. "Εγινε ή "Υπεργυναίκα. Μητέρες για τα παιδιά τους στο μέτωπο, σπώντας τα νύχια τους στ' άλέτρια κόρες προσευχόμενες στην έπιφάνεια με τήν κοιλιά γεμάτη πείνα: όδοι του μαρτυρίου της καρδιάς για ένα γράμμα που άργοπόρησε παντρεμένες καταφεύγοντας στις στείρες άπόλαψες της άρησης: άθάνατες άδελφές των στρατιωτών κι' εκείνες οι γιγχιάδες κι' εκείνα τα κοριτσάκια: δέν υπάρχει στην "Ιστορία τίποτε το ψηλότερο απ' αυτό! Τω καιρό εκείνω, για να μιλήσουμε σαν το Εθαγγέλιο, ή Γαλλίδα γυναίκα έφτασε στην κορυφή του κόσμου. "Υπήρξε ή Φαντάρινα.

"Η Φαντάρινα, είναι ή γυναίκα του Φαντάρου!

Γ. ΒΟΥΓΓΑΣ

ΤΟ "ΠΑΥΣΙΛΥΠΟΝ,"

Το "Παυσίλυπον" που έγραμνάσαμε από το 9ο τεύχος, κίνησε άκριτό θόρυβο και το ενδιαφέρον των λογίων μας με τα θαυμάσια περιεχόμενά του. "Ο κ. Κόστας "Αθάνατος άντέγραψε όλόκληρο το σιχυοργικό μέρος από τήν προηγούμενη στήλη του και φιλοτέχνησε στο "Ελευθερον Βήμα" της 1 Δεκεμβρίου 1926, ένα όρατο χρονογράφημα με τον τίτλο: «Και της Δημοτικής». "Επίσης ή "Εστία" της αυτής ήμερομηνίας δημοσίευσε ένα νόστιμο παραγραφακι, που μάς βοήσκει άπολύτως σύμφωνος μαζί της.

Καθώς βλέπετε, γελών οι πικραμένοι, όπως άρχικώς έφείταν ο σκοπός μας, που τον συνεχίζουμε «χωρίς φόβον και χωρίς πάθος.»

Α'.

"Από το γνωστόν "Υπόμνημα του κ. "Αγγελου "Σικελιανού:

"Προφητική είναι ή όψη των ανθρώπων και των θυγατέρων των ανθρώπων...»

«... "Ο ήλιος λάμπει έφτά φορές περισσότερο από τήν άρχή της δημιουργίας και ή σέληνη έφτά περισσότερο από τον ήλιο».

«... "Η τεράστια πολυφυκική άλληλοπάθεια έχει μπάσει άκέρια τήν ύπόστασή μας, σ' ένα άνυποψίαστο κοσμολογικό λουτρό.»

«... οι τέμνουσες των όρισμών»

«... ή άπόρρητη βεβαίωση της ένέργειας και της συναρχίας μας, με τον ίδιο, αιώνια κι' άγωνιέται, Δημιουργό.»

«... Το Μυστήριο της "Ισονομίας... τ' ανέβασες στο χώρον όκου ή όλική έξίσωση δέν έγγίζει μήτε τις κατώτατες Σου άνάγκες...»

«... ή άδιάκοπα έτοιμόγεννη ώρα της παγκόσμιας δημιουργίας»

«... το φανταχτερά παντού κρυμμένο ψυχομάχημα.»

«... "Ανάγκη να ύποβάλω στην ήρωική ένόρασή σου, τή γιγάντεια μεταδοτικότητα της, τήν εκδήλωση της τόσους αιώνας προαγγελμένης και μοιραίας έπιστάσεώς της...»

«... "Η δυναμική ήθική του χρόνου, ή γεωδυναμική πνοή τής μεταμόρφωσης του κόσμου, τή σιγμήν αυτή που γράφω, εινε όρημητικότερη όλόένα κι'»

ἀπ' τῆ βαρυσήμαντην ἐκείνη μέρα, ὅπου διάβηκε μπροστά σου, με τὸ τάχος καὶ τὴ λάμψη τοῦ Πηγάσου, γὰρ νὰ τὴν κοβαλικένης ἀγαλίνοτην ἀκόμα μονομιᾶς *

Β'

Ἀπὸ ἐτὸ ἔξοχον καὶ πολὺ διδακτικὸν ἔμμετρον οἰκογενειακὸν δράμα : **Ἡ γυναιὶ ἀγάπη ἢ ὁ Ἀλέκος καὶ ἡ Κοῦλα**, ποῦ ἐκδίδεται προσεχῶς σὲ βιβλίον.*

Ὁ πρόλογος

Εἰς πόλιν τινὰ τῆς Ἑλληνικωτάτης Θεσσαλίας ἄσμα ἤκούετο ποτε ὠραίου νεανίου. Ποῦ καὶ ποῦ ἔπαυε τὸ ἄσμα καὶ ἤκούοντο ἐν τῷ ἄμα στεναγμοὶ πολυπληθεῖς καὶ κόνιοι παμπληθεῖς. Καὶ τὸ τοιοῦτον ἐγένετο τακτικά, ἤτο τὸ ἔτος χίλια ἑνεκαοκτώ ἐπτά. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ νέου οἰκίαν κόρης ὠραίας συχνάκις ἤκούετο μελωδία. Ἐπὶ μαλακοῦ σκίμποδος καθημένη ἢ ροδοκρινοπρόσωπος Κοῦλα, κινδύραν καλλίχορον εἰς χεῖρας ἐκρότη καὶ τὸν Ἀλέκον ἐπλήγωνεν ἢ γλυκιτάτη Ὑπῆρχε ὁμοῦ μία διαφορὰ σημαντική : ὅτι ὁ μὲν ἐκάθητο εἰς οἰκίαν πτωχική, ἢ δὲ εἰς οἰκίαν μεγαλοκρεπῆ, ὡς κόρη οὕσα ἐκ τῶν πρώτων ἐκεῖ.

Ἡ Ἐξομολόγησις τῆς Κοῦλας.

Μητέρα, ἐγὼ τε καὶ ὁ ἀπέναντι Ἀλέκος ἠγαπήθημεν ἀδόλως καὶ αὐθιγῆτως. Ὁ ἔρωσ μας εἶναι ἀγνὸς καὶ τίμιος ἔρωσ καὶ εἶθε μητέρο μου νὰ ἐδέξασο ἐγκαίρως νὰ ἠνάγκοντο αἱ τοῦ ἡμετέρου λαμπάδες δίχως γκρίνια καὶ δίχως καυγάδες

Ὁ θυμὸς τῆς μητέρας

Ἐξάλλος γίνεται ἢ μήτηρ ἐξ ὀργῆς ἢ εἰς ὡς καινομένη φαίνεται ἢ δυστυχῆς, Μ' αὐτὰ ποῦ ἀκούει διὰ πρώτην φοράν Ἀπὸ τὴν κόρην τῆς αὐτῆς ἢν ἐθεώρει ὡς ἀθῶαν περιστεράν καὶ ἦτις ἦτο ὄντως κόρη μ' ἀρετήν. Καὶ κράζει. Ποία φόβερὰ μαγεία σοῦ ἐπῆρε τὰ μυαλά, ἀθλία; Εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ αὐτὸ ποῦ θέλεις καὶ ἄλλαξε γνώμη νὰ μὴ πάθης ὅ,τι δὲν γυρεύεις. (Σελίδες τετραδίου 72)

Γ'

Ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρινῆ Τέχνη. Χρονιὰ Α. Τεύχος δευτέρο. Σελ. 5.

Τὸ ρολόγι

Τικ-τικ-τάκ... τικ-τικ-τάκ... τὸ ρολόγι πῶς χτυπᾷ. Τικ-τικ-τάκ... τικ-τικ-τάκ... καὶ τὸν χρόνον πῶς μετρεῖ! Ὁ μεγάλος κομωδὸς—τὸ ρολόγι ποῦ χτυπᾷ πρῶτ-βράδην τικ-τικ-τάκ... τις στιγμὲς μας πῶς μετρεῖ!

Τις ἀγάπες μας, τὰ μίσση, τικ-τικ-τάκ... τικ-τικ-τάκ. Τις χαρὰς μας καὶ τὶς λύπες, τικ-τικ-τάκ... τικ-τικ-τάκ.

Τὸ ρολόγι τραγουδοῦ χαρωπὰ, λυπητερά— Σ' ἔναν ἴδιο πάντα τόνο, ἀκαθῆστατα ψυχρὰ!

Τραγικά, κομικά, πάντα ἀστόσο ρυθμικὰ Τῆς ζωῆς μας τὸ ρολόγι, τικ-τικ-τάκ, πῶς γελᾷ! Φεύγει ὁ χρόνος καὶ κυλᾷ, τικ-τικ-τάκ... τικ-τικ-τάκ. Ἡ αἰωνιότης δὲν γυρνᾷ, τικ-τικ-τάκ.

Τὸ ρολόγι τῶν ἀνθρώπων πόσο ἀνόφελα χτυπᾷ!

ΓΙΑΣΟΣ ΧΑΔΡΗΣ

Γιὰ τὴν ἀντιγραφή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΤΡΑΚΑΣ

*Τὸ χειρόγραφο βρῆσκαται στὰ χεῖρα νεαροῦ φίλου μας μεταφραστοῦ, στὸ Μαρούσι. Ἀπὸ τὸ πρωτότυπο πήραμε τὰ σχετικὰ ἀποσπάσματα. Ἡ ἐπίδραση τοῦ Καβάφη φαίνεται ὀλοκάθαρα στὸς στίχους αὐτοῦς.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΑΝΤ. ΜΑΤΕΣΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ.

Ὅταν ἀνοίξε ἢ ἀυλαία τοῦ «Ἐθνικοῦ Θεάτρου» ἕνα παράξενο καὶ πρωτόκουστο μῦθο σκορπίσθηκε στὴν πλατεία ἕνας λεπτός ζέφυρος μυρωμένος μοῦ χάιδεψε τὴν ψυχῆ.

Με τὴν πρώτη ματιὰ ἔνοιωσα πῶς κἀτι σοβαρὸ πασχίζει νὰ ξεπεταχθῆ ἀπὸ κεῖ μέσα. Εἶδα τὸ χεῖρ ἢ τὰ χεῖρα, δὲν ξέρω, μερικῶν ἀνθρώπων ποῦ ζητᾶνε κἀτι νὰ χρίσουν καὶ τὰ φιλῶ τὰ χεῖρα αὐτὰ κ' αὐτὰ τὰ μέτωπα.

Σπανίως τόσοσν **δμορφο** νεκρὸ παρουνισάσθηκε στὴ σκηνῆ ὅσον αὐτὸ τῆς πρώτης πράξης τοῦ «Βασιλικοῦ» καὶ πολὺ σπανιώτερον ἀκόμη τὰ τριτεύοντα πρόσωπα (μέρος τοῦ νεκρὸ κ' αὐτὰ) ἦσαν τόσοσν καλοβαλμένα.

Τὸ ἔργον εἶναι βέβαια ἀθάνατο ἀφοῦ ὕστερ' ἀπὸ τόσα χρόνια ἔχει ἀκόμη τόση δροσιά.

Τὰ παιδιὰ ποῦ ἔπαιξαν ἴμποροῦν νὰ ἔχουν πολλὰς ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον, ἂν φροντίσουν νὰ χωνέψουν καλὰ, ὅπως θὰ τοὺς εἶπαν βέβαια οἱ καθηγηταὶ των, ὅτι τὸ θέατρον εἶναι κἀτι τρομακτικὰ δύσκολο, τρομακτικὰ μεγάλο, καὶ ἀπαιτεῖ τρομακτικὴ ἀφοσίωση τὸ θέατρο δὲν εἶναι πασατέμπο. Σὲ κρατεῖ δλόκληρο ἢ σὲ πετᾷ κομματάκια.

Ἐδιάβασα μερικὰ δυσμενῆ σχόλια γιὰ τὸ παῖξιμο τῶν μαθητῶν. Μὴ σᾶς λυπήσῃ αὐτὸ, παιδιὰ, καὶ δὲν πρέπει νὰ σᾶς λυπήσῃ, διότι οἱ κύριοι ποῦ ἔγραψαν ἔτσι, ἀπηρημένοι ἴσως ὀμιλοῦσαν περὶ ἠθοποιῶν, ἐνῶ σεῖς δὲν εἶσθε ἀκόμη ἠθοποιοί. Οἱ κκ. κριτικοί, τὴν ὥρα ποῦ σεῖς δίδατε τὰς μαθητριάς σας ἐξετάσεις, φαίνεται ὅτι ἔβλεπαν ὄνειρο. Ν. Π.

Ἡ ΣΥΧΡΟΝΗ ΙΤΑΛΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΕΝΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΕΡΓΟ

ΤΟΥ ΦΡΑΚΑΡΟΛΙ : : : :

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ θεατρικὴ Ἰταλικὴ τέχνη ἔκαμε μεγάλη πρόοδο, καὶ πολλὰ δραματικά ἔργα εἶναι ἔργα μεγάλης ἀξίας ποῦ σημειώνουν μιὰ ἐξέλιξη ἀληθῶς σημαντική. Ἰῶς ἐξηγεῖται ἢ ταχύτης με τὴν ὁποῖαν οἱ Ἰταλοὶ συγγραφεῖς μπόρεσαν νὰ ξανανεώσουν τὸ δραματικὸ θέατρο; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δύσκολη. Κατ'ὀρθωσαν αὐτὸ ἀρῆνοντας κατὰ μέρος τὴν ξένη θεατρικὴ παραγωγή καὶ ἀφιερώνοντας ὅλη τους τὴν ἐπιμέλεια μόνο στὴν ἀναζήτησις θεμάτων καθαρῶς Ἰταλικῶν, βγαλμένων ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ, μακριὰ ἀπὸ κάθε γελῶτο ξένο πηθηκισμὸ. Θέατρο ζωῆς, δράσεως, εὐλικρίνειας, ὄλο βασισμένο στὸ χιραχτήρα, στὰ ἦθη, στὴ ζωτικὴν πραγματικότητα.

Τις προάλλες στὸ «Ἐδεμ» τοῦ Μιλάνου ὁ θίασος τῆς Νάνας Γάλλης ἔδωκε τὸ τρίπρακτο μοντέρνο δράμα (commedia) τοῦ Ἀρνάλδου Φρακαρόλη «Κοραλλίνα, κορίτσι κάθε ἐποχῆς». Ὁ Φρακαρόλη εἶναι γνωστός καὶ γιὰ ἄλλα ἔργα του, μερικὰ πολὺ ἐπιτυχημένα.

Τὸ νέο αὐτὸ ἔργο του δὲν εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία, ἂν καὶ ἢ πρώτη καὶ ἢ τρίτη πράξις εἶχαν πλουσιότητα εἰκόνων καὶ πρωτοτυπία φαντασίας.

Τὸ θέμα εἶναι ἀπλό : «Ἐρχεται ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ στὴ Βενετία ὁ Γιὰκ Φόλκεστον με τὴν ἀρραβωνιαστικιά του, Μίς Ἐβελιν, καὶ με τὸν πατέρα του, τραπέζιτη. Πηγαίνουν γύρω στὴ Βενετία καὶ θαυμάζουν ὅ,τι ὑπάρχει ὠραῖο καὶ χαρακτηριστικὸ. Σπαταλοῦν γλεντώντας τὰ χρήματα καὶ διασκεδάζουν θορυβωδῶς. Ἐπειτα κάνουν τὴ γνωριμία τῆς Κοραλλίνης, θυγατέρας ἐνὸς ἀρχαιοπάλου, ἢ ὁποῖα ντύνεται ὡς ἢ ζωηρὴ δουλίτσα τοῦ θεάτρου τοῦ '700, γιὰ νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴ τῶν πελατῶν. Ἐνας νέος τραγουδεῖ κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρά της, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἀδελφός της, ποῦ παίζει ἐπιτήδεσ τὸ ρόλο τοῦ ἐρωτευμένου.

Αὐτὸ θέλει πολὺ τοὺς ἀμερικανοὺς ταξειδιῶτες, οἱ ὁποῖοι σ' αὐτὴ τὴν περίστασι, φαντάζονται ὅτι ξαναζῆ ἕνας κόσμος ἑξαφανισμένος ἀπὸ αἰῶνες.

Τὸ τραγοῦδι συνοδεύει τὸ νόστιμο χορὸ τοῦ μενουέτου ποῦ ἐνθουσιάζει τοὺς ξένους ἐπισκέπτες.

Τὸ ἴδιο βράδι ἀλλάζει ἢ σκηνῆ. Σ' ἕνα μεγάλο ξενοδοχεῖο, ἀνάμεσα στοὺς νεώστατους χοροὺς καὶ στὴ θορυβώδη μουσικῆ, ὁ Ἀμερικανὸς Γιὰκ διακρίνει μιὰ κομψὴ λυγρὴ γυναικόουλα ποῦ μοιάζει τρομερὰ τῆς Κοραλλίνης. Ἀλλ' αὐτὴ δὲ φορεῖ περούκα, μὰ ἔχει τὰ μαλλιά κομμένα δὲν ἔχει τὸ πλούσιο φουστάνι τῆς

ἄλλης, ἀλλ' αὐτὸ ποῦ φορεῖ εἶναι τόσο κοντὸ ποῦ δὲ φτάνει στὰ γόνατα. Ἡ νέα αὐτὴ πηδάει, τραγουδοῦ, χορεύει, προκλητικὴ καὶ τσαχλίνα τὸ «τάρλεστον». Τὸ κορίτσι αὐτὸ εἶναι ἔντελως διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ὅμως εἶνε πὸ θελκτικὸ ἀπὸ τὴν Μίς Ἐβελιν. Ἐστὶ τέλους αὐτὴ ἢ κόρη εἶναι πάντα ἢ Κοραλλίνη ποῦ μεταμορφώνεται με μοναδικὴ εὐκολία. Ὁ Γιὰκ ἐρωτεύεται, καὶ αποφασίζει νὰ τὴν πάρῃ γιὰ γυναῖκα, Ἡ Μίς Ἐβελιν δὲν ἐναντιώνεται γιὰτι προτιμᾷ νὰ τὴν ἀφήσῃ ὁ ἀρραβωνιαστικὸς της σήμερα παρὰ νὰ τὴν προδώσῃ αὔριο.

Αὐτὸ ποῦ ἐνδιαφέρει περισσότερο εἶναι ἢ ἀντίθεση μεταξὺ τῆς γυναικας τῆς παλαιᾶς ἐποχῆς καὶ ἢ εὐθυμῆ σημερινῆ γυναικας, καὶ ἢ εὐκολία με τὴν ὁποῖα ἢ Κοραλλίνη περνᾷ ἀπὸ τὸν ἕνα ρόλο στὸν ἄλλο, ἐκπροσωπώντας θαυμάσια τοὺς διαφορετικοὺς χαραχτήρες καὶ τὰ ἀντίθετα αἰσθήματα. Ὑπάρχει σ' ὅλη τὴν πράξις ἢ προσπάθεια τοῦ συγγραφέα νὰ μᾶς ἀποδείξῃ πῶς ἢ μοντέρνα γυναικὰ πρέπει νὰ ἔχη πολλὰ προσόντα, ὡς τὴν εὐθυμία, τὸ γυναικεῖο θέλητρο, τὴν ἠδονικὴ ἐλαφρότητα, ὅ,τι με μιὰ λέξι, ἀρέσει στὸν ἄνδρα τῆς ἐποχῆς μας.

Ἡ ἀλήθεια ὁμοῦ εἶναι ὅτι ἢ Κοραλλίνη δὲν μᾶς παρουσιάζεται καθὼς ἐννοεῖ ὁ συγγραφεὺς, ἀλλὰ ἀποδεικνύεται διεφθαρμένη, ἀνήθικη καὶ, κατὰ βάθος, ἀκαρδη. Εἶναι ἢ νέα ποῦ ἀρέσει σὸν ἐρωμένη, ὅχι ὡς νόμιμος γυναικὰ εἶναι τὸ μοντέρνο θελκτικὸ κορίτσι, τὸ κορίτσι μιᾶς ὥρας, ποῦ ζωντανεύει μέσα μας τὸ κτήνος καὶ ποῦ μᾶς δίνει μιὰ στιγμιαία ἠδονὴ καὶ τέρωσι.

Με λίγα λόγια τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν εἶναι μεγάλης ἀξίας, ἂν καὶ μερικὰ του μέρη παρουσιάζονται με συμπαθητικὴ πρωτοτυπία καὶ εὐλικρίνεια, καὶ με λεπτὴ χάρη.

Μιλάνο

ΠΕΤΡΟΣ ΦΡΗΛΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ

Ἡμουν σὸν ἀγαπητικὸς καὶ σὺ ἐρωτιᾶς τὸ

[στίχι.

Ποῦ κατοικοῦσας μορφῆς γεροντικῆς ἀγίας. Κι' εἶχα ἔρωτα τὴ ζωγραφιὰ βυζαντινοῦ τεχνίτη. Κόρη, ποῦ κύττας τὸ Χριστὸ τὴ μέρα τῶν Βαΐων.

Κι' ἔκλειε ἢ καρδιὰ δροσόφυλλο κλωνι πρσι-

[νοφῆρο

Κι' ἀνάπαλλε στὴ θύμησι μ' ἐρωτικὸ τὸν ἦχο, Παλιὸ ἐκκλησιᾶκι, ὁποῦ κολλᾷε σὰ μαργαρι-

[τοφόρο

Κοχύλι, στοῦ ἀρχαίου σηκοῦ τὸ λαξεμὸ τοῦχο.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑ. ΖΕΡΒΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Νεοελληνικά γράμματα»

Σε διπλό τεύχος, σελίδες 96, εξέδωθησαν τα «Νεοελληνικά Γράμματα» της Κρήτης των δύο τελευταίων μηνών (Δόξη και Γενάρη) με όλη διαλεκτή και πρωτότυπη, όπως πάντα.

Περιέχουν συνεργασία των κ. κ. Αγγώνη Γιαλούρη, Πάνου Ταγκοπούλου, Λευτέρη Αλεξίου, Βελ. Φρέρη, Γιάννη Μουρέλλου, Β. Δασκαλάκη, Φώτου Γιοφύλλη, Μ. Αναστασίου, Ι Κορδάτου κ. λ.

Επίσης εκκλιφόρησε και το τεύχος του Φεβρουαρίου με συνεργασία των κ. κ. Νίκου Καζαντζάκη, Βελ. Φρέρη, Θρ. Σταυράκη, Μ. Βάλα κ. λ.

Τα «Νεοελληνικά Γράμματα» παρουσιάζουν μία ζωηρή εικόνα της σύγχρονης λογοτεχνικής μας ζωής.

Διευθυντής ο διηγηματογράφος κ. Γιάννης Μουρέλλος, Ήρακλειο Κρήτης.

«Για την Ειρήνη»

Ποιήματα του νέου ζωγράφου και ποιητή Γ. Κασόλα, με δυο-τρία Μεσολογγίτικα (της Σχολής του Μαλακάσης) πολύ επιτυχημένα.

«Ψεύτικες αγάπες»

Εξεδόθησαν και οι «Ψεύτικες αγάπες» των κ. κ. Γ. Τρίκη και Γ. Πολίτη σε χαρτί πολυτελείας και με σκίτσα του κ. Ν. Καστανάκη.

Περιλαμβάνουν 15 εμπνευσμένες πρόζες και άλλα τόσα άρμονικά έμμετρα ποιήματα.

Γενικά το νέο τούτο βιβλίο τό διακρίνει μία λεπτή έμπνευση και μία χαριτωμένη πρωτοτυπία.

«Τρεις νύχτες ήδονής»

Παράξενο διήγημα, γεμάτοκάθος, που χωρίζεται σε τρία μέρη, «Τρεις νύχτες ήδονής», γραμμένο από τον κ. Ιωάννη Άρη. Έκδοτική Έταιρία «Αθηνά». Τιμήται δραχ. 10.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

— Μετά τη μετάφραση του Ζιζοντού, δημοσιεύουμε στο σημερινό τεύχος ένα θαυμάσιο κομμάτι του Ντελτέιλ, με τη βεβαιότητα πως κι' αυτό θ' αρέσει στους αναγνώστες μας όπως και το προηγούμενο.

Και οι δύο συγγραφείς, που για πρώτη φορά μεταφράζονται στη γλώσσα μας, είναι από κείνους που συγκινούνε τη σύγχρονη σκέψη και που κρατάνε μίαν εξέχουσα θέση στη μεταπολεμική Γαλλική λογοτεχνία — πολύ ανώτερη φυσικά από τη θέση των Μαργκερίτ και Ντεκομπρά που μόνο τις Γαλλίδες μιντινέτες και τις διωξές μας Ατθίδες συγκινούνε.

Την προσπαθία του έκλεκτου μας συνεργάτη κ. Γ. Βουγά (παρ' όλιγο να γράψουμε το αληθινό του ο-

νομα) ελπίζουμε να μιμηθούνε σε λίγο και άλλοι λογογράφοι... ανακαλύπτοντες έστω κ' εκ των υστέρων όσα έμεις πρώτοι δημοσιεύσαμε από τις σελίδες των «Παρασκηνίων».

Σε προσεχή τεύχη θά δημοσιευθούν και άλλες παρόμοιες μεταφράσεις.

— Η άφιξη στην πόλη των «Λυρικών» Βιρβιρίτσα είναι ένα από τα Θεσσαλικά διηγήματα του νέου ζωγράφου κ. Γιώργου Βαλταδώρου που εκδίδονται αυτές τις ημέρες σε τόμο με τον τίτλο «Όσοι ζήσουν» και με πρόλογο του Άλκη Θρύλου.

Τα διηγήματα αυτά, όσο ξαίρουμε, κλείνουνε έναν ανθρώπινο, πολύ ανθρώπινο πόνο και ξεπερνούνε από τα σύνορα της ξεροής ήθογραφίας. Αυτό είναι και ο λόγος που έκανε τον Άλκη Θρύλο να προλογίση τό βιβλίο, μολονότι ο συμπαθής κριτικός είναι «κεκησμένος εναντίον της ήθογραφίας και υπέρ της διεθνοποίησης της τέχνης».

— Με την ευκαιρία αυτή σημειώνουμε τα δύο φαινόμα άρθρα του κ. Ξενοπούλου, που δημοσιεύτηκαν στο «Έθνος» (5 και 9]1]27) με τον τίτλο «Ό Νεοελληνικός πολιτισμός και ή δΐθεν χροσκοπία του» ως απάντηση σε σχετικές γνώμες του Άλκη Θρύλου, στον «Ελεύθερο Λόγο».

Ο συγγραφέας του «Κακού δρόμου» μαθαίνει μερικά πολύ νόστιμα πραγματάκια στον Άλκη Θρύλο, δίνοντάς του ένα καλό μαθηματάκι για τον... έξευρωκατομό που ζητάει της τέχνης.

Τελειώνοντας ο κ. Ξενοπούλος σημειώνει τα εξής επιγραμματικά για τον ποιητή των «Βωμών»:

«...Και νά ο Παλαμάς, ο μεγάλος Παλαμάς, ο μεγαλύτερος σήμερα αντιπρόσωπος του Νεοελληνικού Πολιτισμού, που δίνει τό υπέροχο παράδειγμα και δείχνει τον ωραιότερο δρόμο: Δεν είν' ελληνικό πράγμα που νά μήν τό ξέρη ο Δάσκαλός μας, μα δεν είνε και ξένο που νά μήν τό εγνώρισε. Τό έργο του, στη Λυρική Ποίηση, είνε τό Πρότυπο εκείνον που όνειρευόμαστε σ' όλα τα είδη: Έλληνικό αλλά και παγκόσμιο. Γι' αυτό ο Παλαμάς, πρώτος ανάμεσα στους Νεοέλληνας, θεωρείται σήμερα ένας απ' τους μεγαλύτερους λυρικούς του κόσμου.

«Άλκη Θρύλε, αγαπητέ, μπορείς νά λές. Όσο έχουμε μες ένα Κωστή Παλαμά, που με τον τρόπο μας, κι' ό,ι με τον δικό σου, αναδειχθήκε παγκόσμιος, — Νεοελληνικός Πολιτισμός υπάρχει και θά υπάρχη, χωρίς φόβο νά «χρεωκοπήση» ποτέ...»

— Την καλλιτεχνική κίνηση των εκδόσεων ανέλαβε ο ζωγράφος κ. Βαλταδώρας, που θά μάς κρατεί από τό σημερινό τεύχος ενημέρους με σχετικά σημειώματά του.

— Στο ερχόμενο τεύχος των «Παρασκηνίων» νέα ποιήματα της κ. Αιλής Πατρικίου-Γακωβίδη, μελέτη του κ. Β. Κουζοπούλου «Περί συγχρόνου Φουρνικού Θεάτρου», Ν. Παρασκευά Έκκίνος που λέρασε... και ή συνέχεια της μελέτης του κ. Γ. Γ. Ναυπλιώτη με εικόνες και σχέδια.

— Βασιμλητής της ύλης των «Παρασκηνίων» ο κ. Πάνος Α. Ταγκόπουλος, όδός Διδύμου 36—Αθήνας.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 3ου ΤΟΜΟΥ

**ΟΛΑΙ ΑΙ ΔΙΑΦΗΜΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΛΑΒΟΜΕΝ
ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ**

ΘΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΘΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΣΕΧΕΣ

ΜΑΝΤΣΙΑΣ-ΜΑΝΙΑΣ-ΣΤΑΥΡΙΑΔΗΣ Αλεξανδρούπολις-Θράκη Αποικιακά — Κιγκαλερία — Προμήθειαι	ΣΤΑΥΡΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΟΔΟΝΤΟΓΑΤΡΟΣ Μπαλον-Παζάρ ΕΛΛΗΝ
Ν. ΣΟΦΟΣ Όδός Μητροπόλεως Πανικά — Στόφες — Χαλιά ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ Ίατρος ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ «ΑΝΑΤΟΛΗΣ» Γέφυρα Χ' Σταύρου ΕΛΛΗΝ
ΕΜΜ. ΔΑΣΚΑΡΙΔΗΣ ΕΜΜΠΟΡΟΡΡΑΠΤΗΣ ΕΛΛΗΝ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΕΡΒΕΡΕΛΗΣ ΕΝ ΧΙΩ Αντιπροσωπείαι — Εισαγωγή — Έξαγωγή Δευτή πάσα Αντιπροσωπείαι
ΑΔΕΞ Π. ΧΑΨΙΑΣ ΕΝ ΧΙΩ Προμήθειαι — Αντιπροσωπείαι Εισαγωγής — Έξαγωγής	ΚΑΠΝΙΖΕΤΕ ΤΑ ΠΕΡΙΦΗΜΑ ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ ΤΟΥ ΚΩΣΤΟΥΡΟΥ
ΠΑΡΙΣΙΝΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΔΗΜ. ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ Πλατεία Αγ. Γεωργ. Καρόνη-Αθήνας Πλισσέδες — Κεντήματα — Αζούρ — Κουβία	ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΥΓΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Π. ΤΣΙΜΕΝΟΓΛΟΥ Χαριά. Τριμούπη 24

ΠΡΟΤΙΜΗΣΑΤΕ
ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΤΙΜΟΛΕΟΝΤΟΣ
ΑΙΟΛΟΥ 122

ΤΣΕΚΛΕΝΗΣ-ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗΣ

ΕΡΜΟΥ 26

ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΑΣΠΡΟΥΧΑ

ΑΔΕΛΦΟΙ Δ. ΦΩΣΤΗΡΑ

ΕΡΜΟΥ 86 - ΑΘΗΝΑΙ

ΟΛΑ ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΙΔΗ:

ΥΦΑΣΜΑΤΑ, ΜΕΤΑΞΩΤΑ, ΑΡΩΜΑΤΑ.

ΟΛΑ ΑΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΑ
